

ny
2000

VASÁRNAPI UJSÁG

HUSZONNYOLCZADIK ÉVFOLYAM

1881.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

NAGY MIKLÓS

KIADÓ-TULAJDONOS:

FRANKLIN-TÁRSULAT

BUDAPEST.
FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVTOMDA.

1881.

A „Vasárnapi Ujság” 1881. évi folyamának tartalma.

a) Képek és rajzok jegyzéke.

I. Arczképek.

a) Hazaiak.

II. Rákóczi Ferenc 1684-ben. (Egykoru olaj-festmény után rajzolta Dörre T.)	1
Martinovics. (Egykoru kép után)	2
Lévay József	3
Tóth Kálmán	4
Terray Károly	5
Hann Lajos	6
Révész Imre	7
Gróf Erdődy Sándor	8
Szilády Aron	9
Gál Sándor	10
Gábor Ernő	11
Házy Daniel	12
Jászó-főherceg családja (arczképesportozat): Klótdil főherceg, József főherceg, Mária és Margit főhercegnők, József és Laszló főhercegek	13
Erzsébet királyné menyasszony korában	14
Mária Henrietta királyné menyasszony korában	15
Rudolf főherceg	16
Stefánia főhercegnő	17
Gorvay István	18
Ló. Lendvay Márton	19
Gyertyánffy István	20
Doppeler Ferenc	21
Idősb. gróf Károlyi István	22
Liczenmayer Sándor	23
Takács János	24
Gróf Kunm Géza	25
Koburg-ágost herceg	26
Tolnay Lajos	27
Gróf Szapary Géza	28
Ciotta János	29
Bekey Imre	30
Gáspár János	31
Mofnár Aladár	32
Hajós József	33
Szemere Miklós	34
Garay János	35
Maria Valéria főhercegnő	36
Kistfaludy Károly mellszobrára Kisa Györgytől	37
Baró Kemény István	38
Henneberg Károly lovag, tábornok, a magyar honvédelmi-ügy felügyelője	39
Morócz István	40
Liszt Ferenc	41
Sámi Laszló	42
Lukács Moriz	43
Varga János	44
Dux Adolf	45
Gróf Kálnoky Dénes	46
Hajós János	47
Gróf Telegdi Sándor	48
Gyulai Pál	49

II. Műtárgyak.

A zárda küszöbén (Rougeon festménye)	1
Diana vadászata (Makart festménye után)	2
Aranykereszt a XII. századból	3
Ereklýtárto	4
A kereszt felső része nagyított alkantán	5
Krisztus- és Mária-fő (domború himzse)	6
Musztály-koncert. (Agházy Gyula rajza)	7
Az üdülő. (Greguss Imre rajza)	8
Don Quixote harca a szemlémmal (Dörre T. rajza)	9
Golgotha. (Saját festménye után rajzolta Fejty Árpád)	10
A főváros-népszámlálók. Stefánia főhercegnő 15. számára készített eskizs	11
A főváros üdvözítő feliratainak első lapja. (Zichy Mihály rajza)	12
Az öntözés. (Dörre T. rajza)	13
Az elültet. (Leinburg Leo festménye után)	14
Liczenmayer Faust-illusztrációiból: 1. A kert jelenet, 2. A templomi jelenet	15
Elfogtatás. (Vautier Benjamin festménye után)	16
Ovid	17
Horác	18
Skót polgári házasság Gretna-Greenben	19
Az itonál	20
A falu rossza. (Baditz Otto festménye)	21
Idyll az erdőben. (Böhm Pál festménye)	22
Krisztus Pilátus előtt. (Munkácsy Mihály festménye)	23
Szűzanyajés. (Saját festménye után rajzolta Greguss János, Mészáros Moriz)	24
Mátyás király tudósai és művészei körében. (Than Mortel)	25
Közép-Ázsiából: tmenet a Szanzs-szoroson	26
Nizzai sétány: Promenade des Anglais	27
Gomherne kastély (Angliában)	28
A nev-nyelvi világtárlat épületének terve	29
Szent-Pétervár: A teli palota	30
Idősb. lakása Collegio al Baraconében	31
Képek Tanisztól:	32
Bardo, a tuniszi hej palotája	33
Tunisz főváros	34
Tabarka sziget	35
A cseh nemzeti színház Prágában, az augusztus 12-ki tűzvédelmi	36
Laxenburg: Erdeszék. Torna tér. Ferencz-kastély. Vigaszor. Országlánd	37
Az egyiptomi királyi sírkövek	38
II. Ramesz király koporsója	39
Amozis király föltárt koporsója és múmiaja	40
Az újonnan fölfedezett királyi sírok bejárata Egyiptomban	41
Közpéletek Washingtonban. 1. Pannagymnaszium, 2. A Fehér-ház, 3. Smithson intézet, 4. A Kapitulum, 5. Városház, 6. Fehér-ház a park fölött, 7. A földművelési parkból	42
Ihász Daniel síremléke a turini protestáns temetőben. (Zuccaro Emilio rajza)	43
A bécsi Ring-színház bejárata	44
A bécsi Ring-színház a katasztrófa előtt	45

III. Táj- és uti képek, épületrajzok.

a) Hazaiak.

Fraknó vára. (Arnold Nándor rajza)	1
Mező-téri káptalan és házar-épület. (Fellner Sándor műterpézi tervrajza)	2
Vépi kastély (Vas megyében). (Dörre Tivadar rajza)	3
A kolozs-monostori magyar királyi gazdasági tanintézet (Sárdy István rajza)	4
Alcsúti képek:	5
1. Az alcsúti kastély delfelől. (Fénykép után)	6
2. Szőnyegkert a kastély előtt. — Lemenet a pálmaházhoz	7
3. Az alcsúti parkból. (Klótdil főhercegnő sajátképe rajzi után): 1. Csalogányliget, 2. Gyermekpark, 3. Melyut, 4. Hermina-sziget, 5. A lö melleit, 6. A forrás	8
4. Pálton a gyermekkertben. — A kastély bejárata nyugatról. — Présház a szőlőben. Szökőkút a tóban. — Klótdil-sziget	9
Játekalmok a patakon. (Vastagh György rajza)	10
Az alcsúti kastély helye 1818-ban. (József főherceg birtokában levő egykoru olajfestmény után)	11
A budai királyi palota és a várkert épületei	12
A budai tanító-kepezde növendékeinek lakóháza. (Gyulai Laszló rajza)	13
A budavari tanító-kepezde. (Gyulai Laszló rajza)	14
Tusnáds és vidéke. (Baró Bányász Ádám rajza): Az Ott völgye. Tusnádi földüpeletek. Szent-Anna tava	15
Lendvay Márton szülőháza	16
Kortyánca. (Boroházi Miklós festménye után)	17
O. Gyulai halászfalva. (Fejty Árpád rajza): Halász leveles. A halászfalva. A búzás. Halászbárkák a Gát-szal.	18
Képek a feltárlásról. (8 kép.) Tájkép-rajzok Gömörből. — Sziklakapu a sztraczenai völgy-műből. — Tátrai ruha. — Dobosina. — Virágok kert a völgyben. — Halmér-kunyhó a lapotaki völgy fölött. — Túzkő a lomnicz-erdős felé. — Tengerszem a Kárpátokban	19
Képek a magyar államcsúcs 1848. évi sorsáról. (Dörre Tivadar rajza). I. csoport: Salgó-Tarján. Gödöllői állomás. Dívény várom. Gödöllői kastély. Zolym-vár. Krivány nagy alagút. Garamvölgy Zolymalm. Fülök. Felső vára. II. csoport: Jálnai töltés. Garamvölgy Szent-Keresztel. Turcsók. Sziklakapu a kis-szalkai alagút előtt. Körmezványa. Ruttká. Pityelovai alagút. Sáros várom. Szent-János állomás.	20

b) Külföldiek.

Khadjar khán	1
Abramov tábornok, Fergana kormányzója	2
Bianchi Lajos ágost	3
Parnell Károly	4
Károly Tivadar, hajó herceg	5
Hugo Viktor	6
Kruger Pál, a transvaali köztársaság elnöke	7
Joubert, a boerok fővezére	8
Dosztojevszki Mihajlovisz Todor	9
Vilmos, porosz királyi herceg	10
Augsztina Viktoria hercegnő	11
II. Sándor cásár	12
III. Sándor cásár	13
III. Sándor cásár és családja (arczképesportozat)	14
Lord Beaconsfield	15
Mohamed-El-Iszadyk pasa, tuniszi hej	16
Dolgoprúz Katarina hercegnő (II. Sándor cásár özvegye)	17
Calderson de la Barca	18
Baró Uchabins	19
Skoda József	20
Litré Miksa	21
Erzsébet, román királyné	22
I. Károly, román király	23
Kalakaia király	24
Bu-Amema, az algéri lakodók vezetője	25
Miklós nagyherceg	26
A Sandwich-szigetek királyi udvarából (kép-sorozat): Emma királyné, Kalakaia neje; Kókaban, a Fidzsi-szigetek királya; Kekikolani, V. Kamehameha király özvegye; Kalakaia, a Sandwich-szigetek királya; Kausa, egyik sziget kormányzója; Likiki, Kalakaia király özvegye; Lydia, a Fidzsi-szigetek királynéja	27
Chester Arthur	28
Garfield	29
Garfield özvegye	30
A oszák, Svéd- és Norvégország királyi A svéd trónörökös pár.	31
Báró Haymerle külügyminiszter	32
I. Umberto olasz király	33
Sarah Bernhardt, mint Gilbert a »Fru-fru» című színműben	34
Sarah Bernhardt	35
Margit olasz királyné	36
Aeneas Sylvius	37
Gróf Kálnoky Gusztáv	38
Gyulai Vaszilyevics Miklós	39

IV. Természettudomány, ipar, gazdaság.

Természettudományi kísérletek eszközök nélkül:	1
1. Egy közből követ ki lehet útni, a nélkül, hogy az ozsolp összeoldna. 2. Egyensúly-helyzet lígao alapon. 3. A papirlap palvart pohárból nem folyhat ki egy csöp viz sem. 4. A ketté szelt jégdarab egyben marad. 5. A levest al lehet fűteni egyik pohárból a másikba. 6. Fergo mozgásba hozható karikák. 7. Fergo mozgásba hozható karikák. 8. A hiperansok iszlói fele	2
9. A hűvöz. — 10. Beszélés. Merimée Pröner után Geurp. — 11. A harmadik Rajz. Hentallier Elma. — 12. Egy ókori Verne. — 13. A kausok ember. Karcolat. — 14. János Mör. — 15. Az utolsó prológ. (Irattól a pápai nemzeti színház megnyitási ünnepeire december 7.) — 16. Kolony Lajos. Adél leányomhoz. (Hugo Viktor után)	3
17. Kosza Antal. Lucius Sestiushez (Horatius) — 18. Liba I. Oda IV. — 19. Kőrös Béla. A költészet dicserete (Mohamed Veli Sunballit után szabadon) — 20. Léay József. A budai temetőben. — 21. Pap Kálmán. A budai temetőben. — 22. Pászti. Tündés. — 23. Szerelmem sirján Nyár végén. — 24. Radó Antal. Tankröl. (Tasso »Megszabadított Jeruzsálem»-éből) — 25. Ferenczy Gyula. Boncourt vára (Chamisso költeménye). — 26. Meg-meglegyint. — 27. Szabo János. A pátya végén. — 28. A taresai temetőben. 1881. márcz. 15. — 29. Szabó Sándor. E. kinos élet. — 30. Szabó Béla. Magyar-egyzány dalok. (Dr. Wislocki után). — 31. A népdal. I. II. (Sallet Gyrgy). — 32. A rom (egyzány) költészetből: Csizgány philosophia. A hej eljárt. Halva hozták haza ferjét. A cigány halálja mindezen hal-je. — 33. A gróf és hölgye. — 34. Csizgány dalok. — 35. Bolygás közben. I.-IV. — 36. Szász Károly. Gondol roám, ha nem leszek! — 37. Isten hozott! (Május 18-ára) — 38. A halál-öröm (képpel). — 39. Numa Roumanian. Daudet Alfons regénye (3 képpel). — 40. Sziemere Miklós halálára. I.-VI.	4
1. A szomszédok és vas-vadászat. — 2. Trónörökös páros. — 3. A menyasszony elbucása Brüsszelben. — 4. A két örmánya találkozás Schönbrunnban. — 5. A nagy hóvihar Londonban. — 6. Ferencz-József kapuzó. — 7. A nagy hóvihar Londonban. — 8. A nagy hóvihar Londonban. — 9. A nagy hóvihar Londonban. — 10. A nagy hóvihar Londonban. — 11. A nagy hóvihar Londonban. — 12. A nagy hóvihar Londonban. — 13. A nagy hóvihar Londonban. — 14. A nagy hóvihar Londonban. — 15. A nagy hóvihar Londonban. — 16. A nagy hóvihar Londonban. — 17. A nagy hóvihar Londonban. — 18. A nagy hóvihar Londonban. — 19. A nagy hóvihar Londonban. — 20. A nagy hóvihar Londonban. — 21. A nagy hóvihar Londonban. — 22. A nagy hóvihar Londonban. — 23. A nagy hóvihar Londonban. — 24. A nagy hóvihar Londonban. — 25. A nagy hóvihar Londonban. — 26. A nagy hóvihar Londonban. — 27. A nagy hóvihar Londonban. — 28. A nagy hóvihar Londonban. — 29. A nagy hóvihar Londonban. — 30. A nagy hóvihar Londonban. — 31. A nagy hóvihar Londonban. — 32. A nagy hóvihar Londonban. — 33. A nagy hóvihar Londonban. — 34. A nagy hóvihar Londonban. — 35. A nagy hóvihar Londonban. — 36. A nagy hóvihar Londonban. — 37. A nagy hóvihar Londonban. — 38. A nagy hóvihar Londonban. — 39. A nagy hóvihar Londonban. — 40. A nagy hóvihar Londonban. — 41. A nagy hóvihar Londonban. — 42. A nagy hóvihar Londonban. — 43. A nagy hóvihar Londonban. — 44. A nagy hóvihar Londonban. — 45. A nagy hóvihar Londonban. — 46. A nagy hóvihar Londonban. — 47. A nagy hóvihar Londonban. — 48. A nagy hóvihar Londonban. — 49. A nagy hóvihar Londonban. — 50. A nagy hóvihar Londonban. — 51. A nagy hóvihar Londonban. — 52. A nagy hóvihar Londonban. — 53. A nagy hóvihar Londonban. — 54. A nagy hóvihar Londonban. — 55. A nagy hóvihar Londonban. — 56. A nagy hóvihar Londonban. — 57. A nagy hóvihar Londonban. — 58. A nagy hóvihar Londonban. — 59. A nagy hóvihar Londonban. — 60. A nagy hóvihar Londonban. — 61. A nagy hóvihar Londonban. — 62. A nagy hóvihar Londonban. — 63. A nagy hóvihar Londonban. — 64. A nagy hóvihar Londonban. — 65. A nagy hóvihar Londonban. — 66. A nagy hóvihar Londonban. — 67. A nagy hóvihar Londonban. — 68. A nagy hóvihar Londonban. — 69. A nagy hóvihar Londonban. — 70. A nagy hóvihar Londonban. — 71. A nagy hóvihar Londonban. — 72. A nagy hóvihar Londonban. — 73. A nagy hóvihar Londonban. — 74. A nagy hóvihar Londonban. — 75. A nagy hóvihar Londonban. — 76. A nagy hóvihar Londonban. — 77. A nagy hóvihar Londonban. — 78. A nagy hóvihar Londonban. — 79. A nagy hóvihar Londonban. — 80. A nagy hóvihar Londonban. — 81. A nagy hóvihar Londonban. — 82. A nagy hóvihar Londonban. — 83. A nagy hóvihar Londonban. — 84. A nagy hóvihar Londonban. — 85. A nagy hóvihar Londonban. — 86. A nagy hóvihar Londonban. — 87. A nagy hóvihar Londonban. — 88. A nagy hóvihar Londonban. — 89. A nagy hóvihar Londonban. — 90. A nagy hóvihar Londonban. — 91. A nagy hóvihar Londonban. — 92. A nagy hóvihar Londonban. — 93. A nagy hóvihar Londonban. — 94. A nagy hóvihar Londonban. — 95. A nagy hóvihar Londonban. — 96. A nagy hóvihar Londonban. — 97. A nagy hóvihar Londonban. — 98. A nagy hóvihar Londonban. — 99. A nagy hóvihar Londonban. — 100. A nagy hóvihar Londonban. — 101. A nagy hóvihar Londonban. — 102. A nagy hóvihar Londonban. — 103. A nagy hóvihar Londonban. — 104. A nagy hóvihar Londonban. — 105. A nagy hóvihar Londonban. — 106. A nagy hóvihar Londonban. — 107. A nagy hóvihar Londonban. — 108. A nagy hóvihar Londonban. — 109. A nagy hóvihar Londonban. — 110. A nagy hóvihar Londonban. — 111. A nagy hóvihar Londonban. — 112. A nagy hóvihar Londonban. — 113. A nagy hóvihar Londonban. — 114. A nagy hóvihar Londonban. — 115. A nagy hóvihar Londonban. — 116. A nagy hóvihar Londonban. — 117. A nagy hóvihar Londonban. — 118. A nagy hóvihar Londonban. — 119. A nagy hóvihar Londonban. — 120. A nagy hóvihar Londonban. — 121. A nagy hóvihar Londonban. — 122. A nagy hóvihar Londonban. — 123. A nagy hóvihar Londonban. — 124. A nagy hóvihar Londonban. — 125. A nagy hóvihar Londonban. — 126. A nagy hóvihar Londonban. — 127. A nagy hóvihar Londonban. — 128. A nagy hóvihar Londonban. — 129. A nagy hóvihar Londonban. — 130. A nagy hóvihar Londonban. — 131. A nagy hóvihar Londonban. — 132. A nagy hóvihar Londonban. — 133. A nagy hóvihar Londonban. — 134. A nagy hóvihar Londonban. — 135. A nagy hóvihar Londonban. — 136. A nagy hóvihar Londonban. — 137. A nagy hóvihar Londonban. — 138. A nagy hóvihar Londonban. — 139. A nagy hóvihar Londonban. — 140. A nagy hóvihar Londonban. — 141. A nagy hóvihar Londonban. — 142. A nagy hóvihar Londonban. — 143. A nagy hóvihar Londonban. — 144. A nagy hóvihar Londonban. — 145. A nagy hóvihar Londonban. — 146. A nagy hóvihar Londonban. — 147. A nagy hóvihar Londonban. — 148. A nagy hóvihar Londonban. — 149. A nagy hóvihar Londonban. — 150. A nagy hóvihar Londonban. — 151. A nagy hóvihar Londonban. — 152. A nagy hóvihar Londonban. — 153. A nagy hóvihar Londonban. — 154. A nagy hóvihar Londonban. — 155. A nagy hóvihar Londonban. — 156. A nagy hóvihar Londonban. — 157. A nagy hóvihar Londonban. — 158. A nagy hóvihar Londonban. — 159. A nagy hóvihar Londonban. — 160. A nagy hóvihar Londonban. — 161. A nagy hóvihar Londonban. — 162. A nagy hóvihar Londonban. — 163. A nagy hóvihar Londonban. — 164. A nagy hóvihar Londonban. — 165. A nagy hóvihar Londonban. — 166. A nagy hóvihar Londonban. — 167. A nagy hóvihar Londonban. — 168. A nagy hóvihar Londonban. — 169. A nagy hóvihar Londonban. — 170. A nagy hóvihar Londonban. — 171. A nagy hóvihar Londonban. — 172. A nagy hóvihar Londonban. — 173. A nagy hóvihar Londonban. — 174. A nagy hóvihar Londonban. — 175. A nagy hóvihar Londonban. — 176. A nagy hóvihar Londonban. — 177. A nagy hóvihar Londonban. — 178. A nagy hóvihar Londonban. — 179. A nagy hóvihar Londonban. — 180. A nagy hóvihar Londonban. — 181. A nagy hóvihar Londonban. — 182. A nagy hóvihar Londonban. — 183. A nagy hóvihar Londonban. — 184. A nagy hóvihar Londonban. — 185. A nagy hóvihar Londonban. — 186. A nagy hóvihar Londonban. — 187. A nagy hóvihar Londonban. — 188. A nagy hóvihar Londonban. — 189. A nagy hóvihar Londonban. — 190. A nagy hóvihar Londonban. — 191. A nagy hóvihar Londonban. — 192. A nagy hóvihar Londonban. — 193. A nagy hóvihar Londonban. — 194. A nagy hóvihar Londonban. — 195. A nagy hóvihar Londonban. — 196. A nagy hóvihar Londonban. — 197. A nagy hóvihar Londonban. — 198. A nagy hóvihar Londonban. — 199. A nagy hóvihar Londonban. — 200. A nagy hóvihar Londonban. — 201. A nagy hóvihar Londonban. — 202. A nagy hóvihar Londonban. — 203. A nagy hóvihar Londonban. — 204. A nagy hóvihar Londonban. — 205. A nagy hóvihar Londonban. — 206. A nagy hóvihar Londonban. — 207. A nagy hóvihar Londonban. — 208. A nagy hóvihar Londonban. — 209. A nagy hóvihar Londonban. — 210. A nagy hóvihar Londonban. — 211. A nagy hóvihar Londonban. — 212. A nagy hóvihar Londonban. — 213. A nagy hóvihar Londonban. — 214. A nagy hóvihar Londonban. — 215. A nagy hóvihar Londonban. — 216. A nagy hóvihar Londonban. — 217. A nagy hóvihar Londonban. — 218. A nagy hóvihar Londonban. — 219. A nagy hóvihar Londonban. — 220. A nagy hóvihar Londonban. — 221. A nagy hóvihar Londonban. — 222. A nagy hóvihar Londonban. — 223. A nagy hóvihar Londonban. — 224. A nagy hóvihar Londonban. — 225. A nagy hóvihar Londonban. — 226. A nagy hóvihar Londonban. — 227. A nagy hóvihar Londonban. — 228. A nagy hóvihar Londonban. — 229. A nagy hóvihar Londonban. — 230. A nagy hóvihar Londonban. — 231. A nagy hóvihar Londonban. — 232. A nagy hóvihar Londonban. — 233. A nagy hóvihar Londonban. — 234. A nagy hóvihar Londonban. — 235. A nagy hóvihar Londonban. — 236. A nagy hóvihar Londonban. — 237. A nagy hóvihar Londonban. — 238. A nagy hóvihar Londonban. — 239. A nagy hóvihar Londonban. — 240. A nagy hóvihar Londonban. — 241. A nagy hóvihar Londonban. — 242. A nagy hóvihar Londonban. — 243. A nagy hóvihar Londonban. — 244. A nagy hóvihar Londonban. — 245. A nagy hóvihar Londonban. — 246. A nagy hóvihar Londonban. — 247. A nagy hóvihar Londonban. — 248. A nagy hóvihar Londonban. — 249. A nagy hóvihar Londonban. — 250. A nagy hóvihar Londonban. — 251. A nagy hóvihar Londonban. — 252. A nagy hóvihar Londonban. — 253. A nagy hóvihar Londonban. — 254. A nagy hóvihar Londonban. — 255. A nagy hóvihar Londonban. — 256. A nagy hóvihar Londonban. — 257. A nagy hóvihar Londonban. — 258. A nagy hóvihar Londonban. — 259. A nagy hóvihar Londonban. — 260. A nagy hóvihar Londonban. — 261. A nagy hóvihar Londonban. — 262. A nagy hóvihar Londonban. — 263. A nagy hóvihar Londonban. — 264. A nagy hóvihar Londonban. — 265. A nagy hóvihar Londonban. — 266. A nagy hóvihar Londonban. — 267. A nagy hóvihar Londonban. — 268. A nagy hóvihar Londonban. — 269. A nagy hóvihar Londonban. — 270. A nagy hóvihar Londonban. — 271. A nagy hóvihar Londonban. — 272. A nagy hóvihar Londonban. — 273. A nagy hóvihar Londonban. — 274. A nagy hóvihar Londonban. — 275. A nagy hóvihar Londonban. — 276. A nagy hóvihar Londonban. — 277. A nagy hóvihar Londonban. — 278. A nagy hóvihar Londonban. — 279. A nagy hóvihar Londonban. — 280. A nagy hóvihar Londonban. — 281. A nagy hóvihar Londonban. — 282. A nagy hóvihar Londonban. — 283. A nagy hóvihar Londonban. — 284. A nagy hóvihar Londonban. — 285. A nagy hóvihar Londonban. — 286. A nagy hóvihar Londonban. — 287. A nagy hóvihar Londonban. — 288. A nagy hóvihar Londonban. — 289. A nagy hóvihar Londonban. — 290. A nagy hóvihar Londonban. — 291. A nagy hóvihar Londonban. — 292. A nagy hóvihar Londonban. — 293. A nagy hóvihar Londonban. — 294. A nagy hóvihar Londonban. — 295. A nagy hóvihar Londonban. — 296. A nagy hóvihar Londonban. — 297. A nagy hóvihar Londonban. — 298. A nagy hóvihar Londonban. — 299. A nagy hóvihar Londonban. — 300. A nagy hóvihar Londonban. — 301. A nagy hóvihar Londonban. — 302. A nagy hóvihar Londonban. — 303. A nagy hóvihar Londonban. — 304. A nagy hóvihar Londonban. — 305. A nagy hóvihar Londonban. — 306. A nagy hóvihar Londonban. — 307. A nagy hóvihar Londonban. — 308. A nagy hóvihar Londonban. — 309. A nagy hóvihar Londonban. — 310. A nagy hóvihar Londonban. — 311. A nagy hóvihar Londonban. — 312. A nagy hóvihar Londonban. — 313. A nagy hóvihar Londonban. — 314. A nagy hóvihar Londonban. — 315. A nagy hóvihar Londonban. — 316. A nagy hóvihar Londonban. — 317. A nagy hóvihar Londonban. — 318. A nagy hóvihar Londonban. — 319. A nagy hóvihar Londonban. — 320. A nagy hóvihar Londonban. — 321. A nagy hóvihar Londonban. — 322. A nagy hóvihar Londonban. — 323. A nagy hóvihar Londonban. — 324. A nagy hóvihar Londonban. — 325. A nagy hóvihar Londonban. — 326. A nagy hóvihar Londonban. — 327. A nagy hóvihar Londonban. — 328. A nagy hóvihar Londonban. — 329. A nagy hóvihar Londonban. — 330. A nagy hóvihar Londonban. — 331. A nagy hóvihar Londonban. — 332. A nagy hóvihar Londonban. — 333. A nagy hóvihar Londonban. — 334. A nagy hóvihar Londonban. — 335. A nagy hóvihar Londonban. — 336. A nagy hóvihar Londonban. — 337. A nagy hóvihar Londonban. — 338. A nagy hóvihar Londonban. — 339. A nagy hóvihar Londonban. — 340. A nagy hóvihar Londonban. — 341. A nagy hóvihar Londonban. — 342. A nagy hóvihar Londonban. — 343. A nagy hóvihar Londonban. — 344. A nagy hóvihar Londonban. — 345. A nagy hóvihar Londonban. — 346. A nagy hóvihar Londonban. — 347. A nagy hóvihar Londonban. — 348. A nagy hóvihar Londonban. — 349. A nagy hóvihar Londonban. — 350. A nagy hóvihar Londonban. — 351. A nagy hóvihar Londonban. — 352. A nagy hóvihar Londonban. — 353. A nagy hóvihar Londonban. — 354. A nagy hóvihar Londonban. — 355. A nagy hóvihar Londonban. — 356. A nagy hóvihar Londonban. — 357. A nagy hóvihar Londonban. — 358. A nagy hóvihar Londonban. — 359. A nagy hóvihar Londonban. — 360. A nagy hóvihar Londonban. — 361. A nagy hóvihar Londonban. — 362. A nagy hóvihar Londonban. — 363. A nagy hóvihar Londonban. — 364. A nagy hóvihar Londonban. — 365. A nagy hóvihar Londonban. — 366. A nagy hóvihar Londonban. — 367. A nagy hóvihar Londonban. — 368. A nagy hóvihar Londonban. — 369. A nagy hóvihar Londonban. — 370. A nagy hóvihar Londonban. — 371. A nagy hóvihar Londonban. — 372. A nagy hóvihar Londonban. — 373. A nagy hóvihar Londonban. — 374. A nagy hóvihar Londonban. — 375. A nagy hóvihar Londonban. — 376. A nagy hóvihar Londonban. — 377. A nagy hóvihar Londonban. — 378. A nagy hóvihar Londonban. — 379. A nagy hóvihar Londonban. — 380. A nagy hóvihar Londonban. — 381. A nagy hóvihar Londonban. — 382. A nagy hóvihar Londonban. — 383. A nagy hóvihar Londonban. — 384. A nagy hóvihar Londonban. — 385. A nagy hóvihar Londonban. — 386. A nagy hóvihar Londonban. — 387. A nagy hóvihar Londonban. — 388. A nagy hóvihar Londonban. — 389. A nagy hóvihar Londonban. — 390. A nagy hóvihar Londonban. — 391. A nagy hóvihar Londonban. — 392. A nagy hóvihar Londonban. — 393. A nagy hóvihar Londonban. — 394. A nagy hóvihar Londonban. — 395. A nagy hóvihar Londonban. — 396. A nagy hóvihar Londonban. — 397. A nagy hóvihar Londonban. — 398. A nagy hóvihar Londonban. — 399. A nagy hóvihar Londonban. — 400. A nagy hóvihar Londonban. — 401. A nagy hóvihar Londonban. — 402. A nagy hóvihar Londonban. — 403. A nagy hóvihar Londonban. — 404. A nagy hóvihar Londonban. — 405. A nagy hóvihar Londonban. — 406. A nagy hóvihar Londonban. — 407. A nagy hóvihar Londonban. — 408. A nagy hóvihar Londonban. — 409. A nagy hóvihar Londonban. — 410. A nagy hóvihar Londonban. — 411. A nagy hóvihar Londonban. — 412. A nagy hóvihar Londonban. — 413. A nagy hóvihar Londonban. — 414. A nagy hóvihar Londonban. — 415. A nagy hóvihar Londonban. — 416. A nagy hóvihar Londonban. — 417. A nagy hóvihar Londonban. — 418. A nagy hóvihar Londonban. — 419. A nagy hóvihar Londonban. — 420. A nagy hóvihar Londonban. — 421. A nagy hóvihar Londonban. — 422. A nagy hóvihar Londonban. — 423. A nagy hóvihar Londonban. — 424. A nagy hóvihar Londonban. — 425. A nagy hóvihar Londonban. — 426. A nagy hóvihar Londonban. — 427. A nagy hóvihar Londonban. — 428. A nagy hóvihar Londonban. — 429. A nagy hóvihar Londonban. — 430. A nagy hóvihar Londonban. — 431. A nagy hóvihar Londonban. — 432. A nagy hóvihar Londonban. — 433. A nagy hóvihar Londonban. — 434. A nagy hóvihar Londonban. — 435. A nagy hóvihar Londonban.	

Lap	317
Egyiptomi királyok ujonan felfedezett sírja. (4 képpel)	317
Fejedelmi utazás Romából Bécsbe szaz év előtt és most. <i>Höke Lajos</i>	378
Veresmarly illés és a XVI-ik századbeli magyar hitviták. <i>Höke Lajos</i>	507
Színház-égek 1869—81-ben. <i>Kövidy László</i>	532

6. Hazai táj- és néprajzok, köztintézetek, népszokások, műtárgyak.

Czigány muzsikus (képpel)	27
Frakno vára (képpel)	90
Mezővári kaszinó és bazár-épület (képpel)	105
Az esztergomi kinstárból. (5 képpel)	106
A kolozs-monostori magy. kir. gazdasági tanintézet (képpel) <i>M. P.</i>	166
Csendelet Alesuthon. (6 arcképpel és 16 képpel)	273
Emlekeimből. Alesuthról. <i>V. J.</i>	285
A budai királyi várkert épületei. (képpel)	359
Lakodalmi menet (képpel)	394
Hazai fürdők: Tusnádi (képpel). <i>Egy fürdő-vendég</i>	394
Lendvay Márton szülőháza. (képpel)	398
Hazai fürdők: Korintyicza (képpel). <i>V. J.</i>	427
A halásztanya (4 képpel). <i>Festzy Árpád</i>	437
Az írók és művészek felvidéki útjából. (8 képpel)	456
Az északi vonalon. (18 képpel)	501
A szent-benedeki monostor (képpel)	507
A hazai ruténokról. (5 képpel). <i>Csopey László</i>	517
Fiume. (2 képpel)	523
A menekés világa. Egy igaz darab a puszták életéből. (6 képpel). <i>Hoitsy Pál</i>	549
Szegvár. (2 képpel). <i>Eötvös K. Lajos</i>	568
Az ó-budai legújabb ásások. (4 képpel). <i>Ampelos</i>	571
Kisfaludy Károly mellszobra. <i>Kiss Györgytől</i> (képpel)	595
A bécsi család. (2 képpel). <i>Festzy Árpád</i>	599
Húszárszék. (8 képpel)	630
Szénagyűjtés (képpel)	621
Egy orosz tábornok síremléke Erdélyben (képpel)	654
Falkavadászat (képpel)	661
A tobrangali a Kinos-völgyben. <i>Kövi J.</i>	665
Ihász Dániel sírja a turini temetőben (képpel). <i>Gunszt Bertalan</i>	700
Délmagyarországi oláh népviselet (képpel)	712
Vajda-Hunyad. (2 képpel)	760
A lőnői honvéd-embek (képpel)	761
A beka királynő (képpel). <i>Festzy Árpád</i>	776
A szekely mivellődési és közgazdasági egyesület. (Gróf Kálnoki Dénes és Hajos János arcképpel)	787
Görgény. (3 képpel). <i>P. J.</i>	795
A talpas totók. (3 képpel). <i>Festzy Árpád</i>	796

7. Atalános nép- és országisme.

Az Ujfalvy-pár utazása Közép-Ázsiában. (8 képpel és 2 arcképpel). <i>Érődí Béla</i>	5, 26, 33, 71
Az amerikai Franklin-expedíció. (4 képpel)	41
A konstantinei palota alsó esarnoka (képpel)	70
Olaszországi naplóból. I—IV. <i>Illyés Bálint</i>	116, 147, 198, 249
Atmenet a Szanžu-szoroson Turkesztánban (2 képpel)	118
A hol királynéknak tartózkodik (képpel)	137
Nizza (képpel)	137
A boerok országa (képpel, térképpel és 2 arcképpel)	138
Szíriából. (5 képpel)	150
A turkómán sivatag. Az orosz-turkómán harcz színhelye (térképpel). <i>Csopey László</i>	169
A téli palota Szent-Pétervárról (képpel)	203
A francziák expedíciója Tuniszban. (Arcképpel és 5 képpel)	263
Przevalski tibeti expedíciója 1879/80-ban. <i>Csopey László</i>	286

9. Tárccazikkék, napi érdekü közlemények, vegyesek.

Lap	317
Taborka sziget	317
Közársasági udvari etiquette	378
A házassági jog a mohamedánoknál	507
Kilauea. <i>Csurgyó</i>	532
A csehi nemzeti színház Prágában (képpel)	532
Laxenburg. (5 képpel)	582
A Sandwich-szigetek királyi udvarából. (7 arcképpel)	582
Város nők nélkül	597
Washington, az Egyesült-Államok fővárosa (7 képpel)	681
Lóhajszka a Campagnában (képpel)	712
Kalifornia orias fai (képpel)	731
Képek Pekingből. I. Fogadtatás a császári udvarnál (képpel). II. Kínai zenészek (képpel). III. Házalo árusok Peking utcáin (2 képpel)	763
Észak-Afrikából. (3 képpel)	779
Aligátor-vadászat Floridában	825

8. Természettudomány, ipar, kereskedelem, gazdaság és rokon.

Lap	7, 201, 459
Természettani kísérletek eszközök nélkül (23 képpel)	7, 201, 459
Az Adria scogliói. Dr. <i>Dezso Béla</i>	54
Fényképezés elektromos fényvel (képpel)	155
Balla Károly iratai. <i>Hoitsy Pál</i>	166, 182
Gyorsíró-gép (képpel)	186
Egy világtárlat terve (képpel)	203
A dunai lazaec vagy gálóca (képpel) <i>Káráz J.</i>	203
A Siemens-fele lámpa (képpel)	214
Földrengés tengeren	231
Alagut a Hudson folyó alatt (képpel)	249
A madarak vándorlásáról	265
Bakteriumok és mikrokókusok (4 képpel)	265
A villamosság befolyása a növények életére. <i>Luby Gyula</i>	314
Az állatok szellemi fejlődése	330
A májusi „nagyos szentek”	336
Holdudvarok (képpel)	376
Uj világozás. <i>Hoitsy Pál</i>	397
A legnagyobb hideg s a legnagyobb meleg	398
A földalatti távíró	408
Küldjök nekem egy kevés tengeri szemetet. <i>Dezso Béla</i>	408
Hány fok meleg van? <i>Bodola Lajos</i>	413
A sakkosó gép. <i>Wagner János</i>	440
A jelenleg látható üstökös (6 képpel) <i>Hoitsy Pál</i>	444, 460
Mozgó várótermek. <i>Luby Gyula</i>	456
A lámpagyújtatók veszedelme	469
Óriás hajók	473
A leguán (képpel)	477
A kenés	487
Csillagászok dolog közben (képpel) <i>H. P.</i>	491
Egy új torpedó-hajó (képpel)	493
A nézőről munkálkodás közben	504
A pokolgépek (képpel)	536
A dynamittről	541, 552
Az országos nőiparkiallítás: A békes-csibai osztály (2 képpel). A székelyföld (képpel). Selmezi csipkek (képpel). <i>Gelléri Mor.</i>	554, 587
Közúti teherszállító gözkoesi (képpel)	588
A mérgezes fölismerése	589
Hidég világosság	589
Uj szerkezetű írósztal (2 képpel)	601
A párisi opera előadása telefonon át (három képpel)	634
A hegymászás Elmben (képpel)	654
Rovar-alaku régi ékszek (12 képpel)	667
Nizza (képpel)	668
Az országos nőiparkiallítás	668
A villamossági kiállítás Párisban (8 képpel)	699, 715
Hol volt a paradicsom?	719
A villamosság és a növényvilág	744
A Panama-eszlona munkálatai	760
Darwin a növények körös mozgásáról	761
A tüzfűzők mentő szerrei (képpel)	824
A nihilisták aknája (képpel)	824
Velelten játéka a találmányokban	825

Lap	310
Budapest nászajándéka (képpel). <i>Palazy Károly</i>	310
A főváros üdvözöl felirata (képpel)	310
A bécsi nászünnepek	317
A trónörökös násza (4 képpel)	325
A nászünnepek Budapestén (2 képpel)	333
A magyar tudományos akadémia nagygyűlése	336
Tunizsiól (képpel)	396
Képek a trónörökös nászünnepeiről (6 képpel)	349
A tudományos akadémia közlése	350
A trónörökös pár nászutjából (képpel)	359
A nagybányai Lendvay-ünnepe	366
Még egy kép a trónörökös nászünnepeiről (képpel)	382
Részvét (2 képpel)	394
Nem akad vevő (képpel)	411
A Stephens-unnepek (4 képpel)	411
A választások a fővárosban (8 képpel)	427
Írlandi zavarok (képpel)	442
A szultányiokok páre (képpel)	475
Merénylet az Egyesült-Államok élnoke ellen (képpel)	522
Garfield betegyánál (képpel)	542
A nőiparkiallítás	542
A történelmi társulat eperjesi közgyűlése	558
A szegárdi ünnepek	589
A honvéd sereg a hadgyakorlatokon (képpel)	603
Földesítések Garfieldról (képpel)	621
A király fohadisállása Mező-Kövesden (képpel)	632
Garfield halála. (Garfield özvegye arcképpel és egy képpel)	635
Fejedelmi vendégek a nőiparkiallításon	637
A micsarnok őszi kiállítása. (5 képpel)	651
Garfield temetése (képpel)	683
Garfield koporsójánál (képpel)	696
A válság Írlandban (2 képpel)	700
Leik Ferencz beszédei (1829—1847)	701
Az olasz királyi pár látogatása Bécsben (2 képpel)	728
Varktown bevételének emlékünepe (2 képpel)	730
Az írlandi zavarok (képpel)	731
A micsarnok új kiállítása	732
Az olasz királyi pár látogatása Bécsben. Margit királyné arcképpel, és 2 képpel	739
„Nemzeti könyvtár”	748
Sihaj Bernhardt Budapestén	749
A Ring-színház és égeje (3 képpel)	811
A Ring-színház égeje (2 képpel) <i>Herman Ottó</i>	821
Eg mintaszínház	825

10. Eredeti levelezések.

Rónán művészeti és iparkiallítás Bukarestben (Bukaresti levele)	42
Levelek Kínából. <i>Faragó Ödön</i> 105, 301, 493	42
Hogy fogják a farkast. (Level Romániából).	134
Az angol alsóházhoz (Level Londomból). <i>Duka Tivadar</i>	186
Ihász utolsó levele egy barátjához. (Level Itáliából). <i>Collegnó</i>	266
Ötvenhet napi alvás. (Level Clevelandből). <i>Iszak-Amerikából</i> . <i>Black D.</i>	346
A törönzási nászünnepek Bukarestben. (Level Bukarestből).	362
Level Kurdisztánból. <i>Kovácsnai B. D.</i> katonacsova a kis-ázsiai török hadseregénél	412
Közpiskolai tanítás Észak-Amerikában. (Egy listoni magyar tanuló leveleiből)	444
Romániából. (Egy volt bukaresti kereskedő) <i>Egy hazánkijár levelet Ausztráliából</i> . Melbourne 1881. márczius 1.	583
Melbourne 1881. június 5.	603
Waratah, Mount, Bishoff (Tasmania) 1881. július 11.	684
A nemzeti gyász Ohióban. (Level Toledoból). Észak-Amerika. <i>Friedländer</i>	684
Levelek Pekingből. <i>Faragó Ödön</i>	793

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi 6 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK egyúttal: 1 félévre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 6 frt félévre ... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt félévre ... 3 * KALIFORNIA előfizetésekre a postai megkötés nélküli vitéllj is csatlakozó.

1-ső szám 1881. BUDAPEST, JANUÁR 2. XXVIII. évfolyam.

II. RÁKÓCZI FERENCZ GYERMEKORÁBÓL

A közönség mindig érdeklődni szokott a nevezetes emberek gyermekora és ifjusága iránt, és méltán. «A történet magyaráz a legbiztosabb n» s ha az embert meg akarjuk érteni, ismernünk kell a különböző befolyásokat, a melyek fejlődésére hatással voltak, s a melyeknek az egyéni tulajdonokkal való összeolvadásából származik a jellem. Ily tanulmányra kiválóan alkalmas alak: II. Rákóczy Ferencz, az ünnepeit szabadsághős. Ősei Erdély fejedelmi székén ülve, fő-fő bajnokai a nemzeti és vallási szabadságnak, atyai nagyanyja Báthory Zsófia, a katolikus vallás buzgó, sőt erőszakos terjesztője, anyai nagyatyja Zrinyi Péter a hóhérbárd alatt végező életét, s ezzel együtt ősnagybátyja Frangepán Ferencz, mindketten a magyar szabadságért; anyja Zrinyi Ilona a leghősiesebb asszonyok egyike, a kiről a történet emlékezik; mostohaatyja — Thököly Imre — a híres kurucz-király. Ezen befolyások mellett: Kollonics gyámsága alatti nevelkedése a jezsuitáknál, forgolódása a bécsi főúri körökben: mind oly tényezők, a melyeknek megvolt hatása a fejedelm jellemének alakulására. Ily érdekes levén Rákóczy ifjusága, örvidenünk kell, hogy e kor nagyszorgalmu buvára, Thaly Kálmán, erre is kiterjesztő figyelmét s nagyobb munkát irt róla, melyből a magyar tudományos akadémia december 6-iki gyűlésén olvasott föl egy részletet, egyszersmind bemutatván a fejedelmnek két gyermekori arcképet.

Az egyik egy olajfestmény, melyet Thaly véleménye szerint maga a híres Kupeczky festett volna, s mely az ifju herceget 6 éves korában ábrázolja. A másik 14 éves kori arcképe, egy 1690-iki rézmetszvény, melyet Müller Antal rajzolt s Kilián metszett rézbe. Mi az előbbi mutatjuk be. Alig hihető azonban, hogy ez Kupeczky műve volna, miután e jeles festő 1666-ban született, 18 éves korában szökött meg apja házából Pozsonyból Luzernbe, honnan Olaszországba került, s csak 22 évvel későbbben I. József császár alatt jött vissza Lichtenstein herceg hívására Bécsbe. A mű kivitele sem vall Kupeczky kezére, igen egyszerűen van festve, erős árnyék nélkül, de első tekintetre észrevehető, hogy csakugyan azon korból való, hitelességéhez nem férhet kétség, és sokkal inkább megvannak rajta az egyéni vonások, mint a Müller által rajzolt képen, a mely a mellett

II. RÁKÓCZI FERENCZ 1684-BEN. A MAGYAR TUD. AKADEMIA BIRTOKÁBAN LEVŐ EGYKORU OLAJFESTMÉNY UTÁN RAJZOLTA DÖRRE T.

találta mostoha fiát is korán hozzá szoktatni a tábori élet fáradalmához, azért már most elkezdte magával hordani s így a hét éven alig tul levő Rákóczi 1683-ban jelen volt Bécs ostrománál, illetőleg Thökölynek a török támogatására Pozsonyban felüött táborában.

Bécs fölmentésével hanyatlásnak indult a török hatalma, vele Thökölyé is, s az országnak kezen volt része mind szűkebbre szorult. Zrinyi Ilona jobbnak látta férjét nem követni a bujdosásba, hanem gyermekeivel együtt Munkácsra vonult vissza. A szelid lelkületű asszonyból itt valóságos katona lett, a ki éveken át ellentállott az ostromnak s a ki személyesen is akárhányszor megjelent az őrség között, de a mellett teljesen betöltte az anya szerepét is. Családi életének e körből egyik érdekes példája azon névnapú üdvözlés, a melyet 1686 május 22-ikén — mint nevenapján — két gyermeke mondott el. A hosszú verses mondóka a kor dagályos izlése szerint készült, de gyermekei mondván azt el, oly szépek találta anyjuk, hogy emlékül sajátkezüleg leírta s hozzá a következő megjegyzést írtatá: »Isten soha ne adjon anyának jobb gyermekeket, mint ezek még eddig az ideig voltak, mert soha nem tapasztaltam egyebet bennük az igaz szeretetnél és engedelmségnél hozzám, semminemű változásokban; abban leginkább gyönyörködtem. Egymáshoz igaz atyafi (testvéri) szeretettel voltak; ha tovább is hoztam és az én édes uramhoz (Thökölyhez) abban megmaradnak: vesznek jutalmat mi tőlünk, az istentől áldást s adnak jó példát az világ fiainak».

A szomorú idő reájok ez után következett be. 1688 elején kénytelenül Zrinyi Ilona feladni a várat s gyermekeivel Bécsbe menni Ferenc épen tizenkét éves volt, mikor megérkeztek. A város kapuját elzárták előlük. Két óra hosszat vagy tovább is várakoztak — a fejedelm visszaemlékezése szerint, — kitéve a nép ellenséges indulatu nyilatkozatainak. Végre az augusztinusok külvárosi zárójába vonultak. De ott sem maradhettek együtt. Megjelent valami udvari ember s hírül adá, hogy estére eljön a gyermekekért, hogy azokat Kollonics bibornokhoz — Lipót által rendelt gyámjukhoz — vigye, a ki még az nap be fogja őket a császárnak mutatni. Este felé csakugyan el is jött a kocsi, elvitte őket a bibornokhoz, azután vele együtt ismét a kocsihoz szálltak, a mely a császár helyett — az Orsolya-szűzek zárójához vitte őket. »Csak te tudod oh uram — írja vallomásaiban a fejedelelem — minő volt szomorúságom, midőn a kocsi megállott s a nyit kapun át láttam az Orsolya-szűzeket, a kik síró és ellentálló testvéreimet, — kit a bibornok a kapun belökött — tölem elválasztották.»

Ferenczet sem vitték vissza anyjához, hanem Kollonics valamely sáfárjánál helyeztek el. Ott maradt három napig. Negyed nap elmehetett anyjához testvérehez, hogy tőlök búcsút vegyen; az előbbtől utójára. Elvitték Csehországba Neuhausba, a jezsuiták nevelőintézetébe. Az erőszakosan ide hurcolt gyermeket mindez mélyen keseríté: nevelőjét elválasztották tőle, az ott levőkkel csak latin nyelven tudott közlekedni, a melyen sem ő, sem az ottaniak nem tudták magukat teljesen kifejezni; a kenyér rozsos, a bor ezetes vala. Egy egész hónapban át majdnem folytonosan sirt és nem volt tanulásra képes. A mint azonban indulatát legyőzte, ép oly szorgalommal folytatta tanulását; — a negyedik osztályba vétetett föl, — mint a hogy ide hazra elkezdte volt. Nemsokára már nem elégítte ki az, a mit köteles volt tanulni s összeolvasott mindenfélét: építészeti, mennyiségtani könyveket, festett, mértani alakokat rajzolt, stb. Ritkán játszott gyermektársaival, a helyett »alkalmas úgy, mint

alkalmatlan időben» az atyák társaságát keresé, a kik közül soknak megnyeré jóindulatát, köztük különösen Zimmermann házfőnökét, a ki köszvényessége miatt nem igen tudván mozdulni, igen örvendett, hogy a fejedelemit bejárógatott szobájába sakkozni. A hozzá kötött remények mind nagyobbak lettek; két év múlva Guttwirt Melchior jezsuita már neki ajánlá „Amores Mariani“ című munkáját, ugyanazt, mely előtt Rákóczynak 14 éves korabeli arcképe is megjelent. A könyv szűz Mária tiszteletére készített latin verseket tartalmaz. E munkát t. i. pater Guttwirt az ifjú hercegnék mint növendékének azon alkalmából ajánlotta, hogy ez évben (1690.) végezte be szónoklati tanulmányait s az ő költségén is nyomatta ki. »Filepnek — mondja az előszóban — dicsőséges tettei közt mint legdicsőségesebbet említik, hogy Nagy Sándort nemzette. Ez lesz őseidnek is fénye, midőn visszatérsz s a régi dicsőség új fényét látandod, s a mi az ő dicsőségeiből hiányzott, azt te fogod kitűnő tetteiddel és érényeiddel pótolni».

És úgy történt.

UJÉVI VERS.

Adjon isten jobb jövendőt,
A magyarnak jobb napot!
Hajh! emeljünk erre is már
Poharat és kalapot!
Nincsen-e egy biztató szó
Prófétáid ajkán,
Inségedben, nyomorodban,
Ó! szegény magyar hazám?

Tiz csapásnak átka hogy ver,
Ezt huhogja száz bagoly;
Gyászoldó van mint a sáska,
Síratód mint hangyaboly.
Dögrováson mintha lennél,
Hollók, varjak üldenek,
S károdát fíledbe sirják,
Csak hogy ók, hajh! éljenek.

Veszni kell így, veszni kell úgy,
Már ha nincsen semmi más,
Csak panaszsó a panaszhoz,
Jajgatáshoz jajgatás.
Veszni kell így, ha a koldus
Énekéhez hang-adót,
S vízbefülő a keservből
Árvizet kap, nem hajót.

Ver az Isten, ver az ég, föld,
Sujtolnak az elemek,
S tán legjobban, legfájóbban
Magok ép az emberek.
De mit ér ezt újra élned,
Szóba szedve, szép szerén,
Ha a szóban nines vigaszhang,
Mint pokolban nines remény!

Adjon Isten jó magyar nép,
Adjon Isten jobb napot!
Jó reményvel, vigaszszóval
Üdvözölj hát egy papod.
Hajh! a kiknek jobb időkben
Babért, koszorut adál,
Dalmokaid, profétáid
Nem is élnek már ma tán? . . .

Uj idő jön, uj év támad,
Ne félj, édes magyarom;
Felvirul még s szabad is lesz,
Boldog is lesz majd a hon!
Kincséiből sohse' véss el,
A mihez hited maradj;
De a vészben el ne esügedj,
Bajban el ne hagyj magad!

Uj idő jön: már a holnap
Kézével áldja ég,
A kinek a sors csapása
Ma elvette kenyerét.

Ostorát hol végig hordá
Balszerencse vihara,
Jobb szerencse kél nyomába,
S áldás terjed általa.

Uj idő jön: — Isten átka
Nem örökös sohasem;
Idő szárnyán, ugy a mint jött,
El is tűnik sebesen.
Addig is a sebhez gyógyírt,
Fájdalomhoz könyvet ád,
S kik a könyvet is letörlik,
Ezer angyalt küld, bocsát.

Uj idő jön, uj év támad,
Látom én már a jelét;
De a multat száz bűnével
A pokolba fojtsd előbb!
Rosz napokban jól jegyezd meg:
Mind eltűnik nyomorod,
S megmarad csak terhedül, ha
Ember bűne ostorod.

De ne félj, mert uj év támad,
Látom én már a nyomát;
A vizeknek gőze fojtó,
Bűz üli a föld porát.
Ez az útja a viharinak,
Villám tüze erre jár,
Vétket és bűnt ha fölégel,
Áldó napba visszaszáll!

Ugy lesz, ugy lesz, jó magyar nép,
Csak ne csüggedj s végy erőt,
Lelket ujat, szívet ujat,
S ugy köszönts a jobb jövőt!
Légy már egyszer igazában
Ujra ember és magyar,
S mondd ki büszkén, hogy hazád még
Boldog is lesz, mert akar!

Fejes István.

A VERES KAKAS HÁZA.

RAJZ.

PETELEI ISTVÁN-TÓL.

. . . . Igazán, t. közönség, én engedelmet kérek, hogy pennát merek ragadni a kezembe. Egyszer: mert nines valami szép írásom s másszor: mert félek, valaki rossz néven veszi, hogy magánygyemet nyilvánosságra hozom. De minthogy, t. közönség, én nem bírom tovább s Kati sem birja tovább s kénytelenek vagyunk e helyről elköltözni, hol apáink is laktak, s minthogy én a nyilvánosság embere vagyok s akárkinek szívesen adok leczkéket hegedűben, sőt fuvóhangszerekben is, minthogy még mindig vannak szabad óráim, s minthogy apám is a nyilvánosság embere volt . . . azt hiszem, jogosan szólhatok.

A hogy utóbbi időkben e házban énekelnek és mint a jelekből látszik, a milyen hamisan fognak örökre énekelni, azt én nem viselhetem el s Kati sem viselheti el.

Csak ha a ma reggelit méltóztattak volna hallani, csak ezt az egyet, és méltóztattak volna látni a kakast, ki nevetésgesen veri a taktust, hogy tarisznyája csak egy lóg belé, — akkor, mikor semmi muzsikális ismeretei nincsenek, azt kegyeskedtek volna mondani: »Pucht Adolfnak igaza van, a kis Pucht nem ok nélkül beszél».

A »kakas« asztalos, — tisztelettel szólók az asztalosokról, kiknek sorai közül reményteljes növendékeim voltak, — tehát gyaluljon és ne verjen taktust. Sőt ha csizmadia volna vagy szabó, — kikiről szintén tisztelettel szólók, minthogy soraik közül hasonlóan voltak reményteljes növendékeim, — akkor sem tanácsolnám, hogy taktust verjen.

Egész kaczagás . . . de az ember sírni szeretne.

A végin is kénytelen vagyunk itt hagyni e házat, melyet én is megszoktam, Kati is

megszokott s tanítványaim is (ugy hogy van olyan, melyik keresés nélkül ráakad lakásom ajtajára), csupán a kakas muzsikális dühe miatt.

Én láttam épülni e házat!

Minden fedelét, ablakát ismerem, éppen úgy, mint a kakas; össze nem vették soha sem lépcsőt, sem küszöböt; minden kémény formáját látom, ha behunom is a szememet, s sajnalom itt hagyni, igazán.

Visszatérnek emlékezetembe azok az idők, mikor csak öton-haton laktunk benne, mikor a számár csürge is megvolt s az eperfa is a ház előtt; . . . visszazongok a családi agyeterítésre, melyben éltünk, s a szívem elfacsarodik.

Esténként kiültünk a kapuba, — akkor csak egy kapu volt — s odagyült az egész utca.

Az öreg kis Pucht pengette gitárját, s mi énekeltek mind (hogy az arra menő szekerek is megálltak):

— Nem minden szép, a mi szép,
Ki mit szeret, az a szép.

Kati a kedves, — akkor még borzas fekete-haju kis leányka, — pettyezett a tapaszott üldőhely szélén (ma sem tudom felfogni, hol szedett annyira báránylábat össze, mennyire pettyezett szenvedélyéhez szüksége volt) s hallgatott. — Emlékszem, hogy néha, ha gyengédebb érzelmeimtől sarkalva beszédet kezdtem vele, bedugta kedves hüvelykuját szájába, csak hogy választ ne kelljen adnia s ugy kacagott rám a szemével.

Vizhordó Péter ott gunnyasztott a sasfa tövében vidám képpel, minthogy semmi oka sem volt sírni. Őrizte a szamarat, vizet hozott a Marosról s az egész házban mind ő kapta a kenyérhajat s a sok drága avast. Kótya volt szegény s a hijuban lakott. Haláláért a kakas felelős, a ki elüzte abból a vaczokból egy telen, valami hitvány ládákért, melyeket oda akart tenni. Ostoba, félig kaczagó, félig síró képpel, dideregve ment ki a kapun; senki sem is bánta, hogy ott a tutajörző ház háta mögött megfagyott nyomorultán. Négy-öt szál kukoriczakórval volt csak betakaróza.

A kedves kis Kati néni is ott mulatott velünk, ki olyan tiszta volt örökké, mint egy virágszál. Cipkés főkötőjét, módos kis kaputkáját, karján lévő kosarkáját, — melyben örökké volt, mikor a piacról hazajött, rezeda vagy lépesméz, — fehér kis köténykéjét, — mintha most is látnám . . . Ott mulatott; hallgatta a kis Pucht gitárját és sugva fordult hozzám:

Jaj be szép lelkem . . . nem veres az orrom; be gyönyörűen veri az örege lelkem . . . nem veres az orrom.

Mind az orrát féltette. Igen szép volt régebben (ugy mondták) s vénségében sem hagyta el magát.

Virágokkal én raktam ki koporsóját s egy szál tiszta viaszgyertyát vettem a kezébe. A kakas ajtaja elé csináltunk sátrat s abba terítettük ki. A szobába nem fért. Mosolygott, mintha élne. A leánya nekem maradt; — meg is őrzöm, cziviltől, katonától, míg élek s kezemet mozgatni bírom, — fogadom szentül.

S ott ült e sorok írója is, akkor még hosszú szőke haju fiucska, ki azonban már a Kreutzer Étűdöket hozta ezen apai örökségen, ezen becses kremónain, melynek hasa alig egy héttel ezelőtt vakartatott meg fehérre üveg-cseréppel. (Eladó!)

A kakas és Bagó Anikó is mind ott voltak vigan. Tulajdonképen a Bagó Anikóé is a telek, azt el nem lehet tagadni a törvény előtt sem. Igaz, hogy mikor a kakasozó férjhez ment, csak két pár emberre való lakás volt, most pedig lakunk benne huszan. Maga Anikó, — bárha a kakas egy indulatos ki-kiveresedő,

lármas, mérges ember — jámbor és érényes volt, mint azt az egész utca megmondhatja. Árulta szegény a kocsonyát s a zsiros tésztát durva katonáknak a kis piacazon álló nap és soha (tán az orrán és szemhéján levő szűmölcsökért, vagy tán kis gödrökkel rakott veres orcájáért, vagy szemérmes magaviseletéért), de soha még részeg ember sem támadta meg valami komolyan.

S mi mind ott ültünk és vigadtunk. A kakas épített egy-egy toldást a házához esztendőnként, törpebbet vagy magasabbat, a hogy telt, kicsi ablakot, vagy nagyot a mint lehetett, míg — míg az szerencsétlenség nem történt, hogy a kakast az »intézetbe« vitték.

Kiállotta, elismerem, — és sajnalom öszintén, de a mi megtörtént, nem lehet elhazudni. Oh milyen fölfordulás volt, mikor meghozták a hirt, hogy a kakast »két ügyes zsandárkáplár« (mint azt akkor Kati megjegyezte) bekísérte, mert lopott portékát vásárolt!

Állatok bögtek az udvaron, asszonyok sírtak s maga Bagó Anikó kibontott haját orcájára terítette, s a küszöb mellé kuporgott, mérőn nézve maga elé, mint egy bolond. Egy kutya jött át — emlékezem — a szomszédból s nekiesett egy kocsonyás tálnak; Anikó nézte mérőn s csak azt suttogta: »egyél kutya . . . egyél«, — máskor keresztülment volna a lelkén.

A lakók közül egy pár el is költözött, — nem fizetvén házbért természetesen — nem akarván egy tolvaj házában lakni, de némelyek — így e sorok írója s Kati — barátok maradtak a szerencsétlenségben is . . .

S itt a hála.

Az a két esztendő az »intézetben« kiforgatta a kakast a formájából.

Nehány szál szőre szája felébe és állára ott nőtt (azelőtt olyan ránczos csupasz volt, mint egy juh-sajt); tarisznyája, az a borszajon lógó fekete tarisznya, mely éjjel-nappal oldalán fityeg, ott került; teste ott kövéredett meg s azt az alázatoskodó, utálatos vékony hangot, melyen sipog, ott tanulta el Frates Simontól, ettől a czégeres, szenteskedő gazembertől.

Alig ismertünk rá.

Mikor a kapun belépett, kiterjesztette két kezét, mintha repülni akarna, szemeit forgatta és sipogta: . . . »Neveztessek e hely, hova én bevonulok, Názárethnek emlékezetnek okáért . . . Visszavezértel köztétek az én Atyám. Ő vezérelt »be« is, bűneim büntetéseért, Ő vezérelt »ki« is. Diesértessék örökkön örökké . . .

Mi mind tudtuk, — megmondhatja az egész utca, — hogy orgazdasága vezérelte »be«; de jól van!

Más természetet váltott.

Azelőtt illetlenkedett az asszonyokkal, szitkozódott, kiabált, — hogy a képe kiveresedett belé, mint egy kakastaréj; — most megcsendesedni látszott s mindig olyan ábrázatot csinált, mintha abban a perczen lúzták volna ki egy fogát.

Mikor e sorok írója látta, miképen veti magát térdre a hegyes flaszteren, s hányja a keresztet, ha út a várbeli óra; miképen vereti fedetlen fejét az esővel a nélkül, hogy kénytelen volna vele, azt hitte, hogy a kakas ott hagyta csekély észét az »intézetben«.

Uj lakókat fogadott be.

Először is a fukari aktuáriust, kit e sorok írója soha ki nem állhatott. Hosszu képétől, örökös mosolyától, tubákszinű kabátjától, félrehuzott szájától, mely mögöl örökösen látszanak az avas fogak, — iszonyodott. (Pedig nem kopotja a fogait valami nagyon az aktuarius, mivel szüntelenül süttötököt szopogat, melyet darabokra törve hordoz

mély zsebeiben, s melytől szakálla, bajusza mindig olyan, mint a bikavirágától sárguló, gyér kaszáló.)

Hogy a kakas befogadta, mindjárt zenebőnát kezdett. Oda rakott valami hitvány madarakat kalitkában a Kati ajtaja felé. Tán . . . hihetőleg egy veresbegyet reggelizett volna be, a mint mondják, a Kati kedves macskája s ezért az aktuarius oly szörnyű lármat csapott, mintha lerágták volna a fület. Megérjük, hogy maholnap a legyek végett is felszólal, melyekkel a Mila táplálja gyöngé testét.

Ezenkívül, midőn e sorok írója látja, miként dugdosatlik a tubákszin kabát alatt földarabolt fa, stearygyertya, spanyolviasz s írópapiros konczszámra, melyek a hivatalból esenettetnek (míg ugyancsak e sorok írója az elősoroltakat készpénzen kénytelen vásárolni), — igazságérzete föllázad.

Beköltözött másodsor Frates Simon, e czégeres gazember, kivel a kakas együtt volt elzárva az intézetben, s kitől a szemforgatásokat tanulta s a taszka-viselést; — ki a mint mondja papnak készült, s csupán szemei gyengesége miatt lett csizmadia. Ki nem dolgozott soha, hanem hízott a más ember nyakán, ki lopott s ezért bezárattott, ki ugy iszik a máséból, mint egy kiszáradt pocsolya s olyan szentnek mondja magát, mint egy festett angyal.

A kakas vele trafikált szüntelen.

Meleg nyári délután volt, mikor ketten azt a nagy orditást csinálták, melytől összefutott az utca.

— Kijöttek a számaink, — bögte Simon.

— Rám tekintett az én atyám, — makogta a kakas.

— Laudáte, laudáte, — harsogták karban.

Aztán átszalasztották az alázatos Bagó Anikót — kinek pedig tulajdona a ház, s kit a kakas nem is ugy tekint, mint feleséget, hanem csak mint egy cselédet, — a koresmába, hogy bort hozzon.

A kakas inni akart örömében. »Leiszom magam — kiabálta — földig, keresztény felebarátaim.»

Ingre vetkezett s szuszogott, futt. Attól félt, hogy megüti a guta a sok italtól. Mégis töltötte a poharakat s kocintott Simonnal, — míg feleségét egy vizes cseberrel oda állította a háta mögé, hogy loesolja a fejét. Szegény alázatos asszony rakta az áztatott kendőt ritka türellemmel a kakas halántékára s ryaka csigájára, mig ura ivott és ivott, és énekel — hamisan — pogány dalokat, a mint csak a torkán kifért.

Mikor fölverték a pénzt a lutristól, mintha az ördög bujt volna mindkettőjükbe, olyan dühvel kezdtek építeni.

A kakas a ház jobboldalán szeretett volna egy lapos fedülű kicsi toldást, Simeon a baloldalon egy hegyes fedülűt. A kakas a kicsi ablakokért bolondult, Simeon a szélesekért. A kakas tornázokat, grádicsokat csinált, Simeon a sátoros kéményeket sürgette. Egyik a keskeny ajtóban gyönyörködött, a másik a magasakban. Pincézádorok, szénabevető ajtók; fakilincsek, vaskilincsek, lyukak, agyagos, pádi mentomos, keskeny és hosszú szobák keletkeztek, titkok . . . titkok mindenfelé. Kőművesek mocskoltak, ácsok kalapáltak egész nap; meszlő asszonyok kentek, lakatosok dörömböltek; a kakas forgott nagy táskájával s rendelkezett, Simeon szintén nagy táskájával és ordított; Bagó Anikó, — hajával behorította arcát . . .

Nem volt nyugtunk . . . Eлтűrtük, Kati is eltűrté, mert apáink is ott laktak.

Elöl az utcára a teénsasszony költözött, ki fehérén szereti a falat, veres pontokkal; bennebb a fukari aktuarius, ki feketén szereti, mert az nem piszkolódik; — az egyik lakó kékre festi

AZ ÖREG SIRÁSÓ. — KACZIÁNY ÖDÖN RAJZA.

AZ UJFALVY-PÁR KÖZÉP-ÁZSIAI UTAZÁSÁBÓL. — GAZDAG KIRGIZ CSALÁD KIBITKÁJA.

az ő részét, a más sárgára; Simon rózsaszínűre, a kakas pedig golyókat rajzol az ajtaja fölé korommal.

Renoválnak szüntelenül. A kapuzábék közül egyik örökké rothadt; az ablaküvegek soha sem voltak üvegek, lantornák, papirosok. Mire egy helyt megújították a fedelet, már csorog be a más oldalon; az egyik ajtósarkot alig forrasztották össze, szakad be a másik...

Tűrhetetlen lenne másnak, — de mindegy! Apáink is itt laktak. (Vége lőv.)

mány látta el Ujfalvyt ajánlólevelekkel az orosz kormányhoz, mely összes kormányzóit utasította, hogy az utazókkal a legszívesebben bánjanak és mindenben segítségükre legyenek. Az ilyesmi másutt is megtenné a hatását, de Oroszországban, hol a császár szava isten szava, sokkal nagyobb nyomatóka van az ilyen utasításnak, vagy nevezük orosz nyelven — ukáznak.

A vasutat Moszkvától Orenburgig csak pár nappal utazásuk előtt adták át a forgalomnak s így ezt a hosszú utat, mely különben nem érdekelt idegen utazó előtt, gyorsan, mintegy repülve hagyták hátra. Orenburg Ázsia és Európa

magukra a figyelmet. Orenburg az Ázsiába utazóra más hatással is van; az az érzés lepi meg e helyen, mint a Boszporusnak ázsiai partján, Skutáriában, vagy midőn a gőzessel Alexandria partjaihoz közeledik: egy más világrész áll előtte. Orenburg ezen a részen Európának végső helye, Ázsiába tekintünk itt, míg hátunk mögött a vén Európa, a mi kedves otthonunk marad el; elhagytuk az ismeretes földet, hogy az ismeretlennek látását élvezhessük. Megyünk fölkeresni azt a földet, hol — a monda szerint — az emberiség bölcsője rengett, s melynek ezen vidéke különösen minket magyarokat

AZ UJFALVY-PÁR KÖZÉP-ÁZSIAI UTAZÁSÁBÓL. — KIRGIZ MENYASSZONY.

AZ UJFALVY-PÁR UTAZÁSA KÖZÉP-ÁZSIÁBAN.

I.

(Az Ural tövében; Orenburgtól Kazalinszkig, a nagy Kara-kum sivatag télen, barátságos farkasok. A kirgizek, kirgiz menyasszony, a kirgiz kibitka; a többnejű kirgiz. Az Aral-tó partján. A Szir Derja (Jaxartes); Taskend; Kaufmann tábornok, Turkesztán főkormányzója.)

Az Ujfalvy-pár, kiknek arczképét egyik közelebbi számunkban bemutattuk, a legjobb ajánlólevelekkel kelt utra, Közép-Ázsia belsejének tudományos átkutatására. A francia kor-

határvonalán fekszik, a Szakmarának az Ural folyóba szakadásánál, ez utóbbinak a jobbpártján. Az orosz birodalomnak egyik legfontosabb városa, különösen azon szerepét fogva, melyet a birodalom ázsiai részével szemben hadászati és kereskedelmi szempontból játszik. Szépnek lehet mondani Orenburgot; fekvése, épületei elég megnyerő vonással bírnak. Az idegenre azonban sokkal nagyobb újság ingerével hatnak azok a tarka nép csoportok, melyek a város utcáin és bazárján föl alá hullámanak. Kirgizek, baskirok, tatárok, turkomanok és Ázsia minden vidékéről ide özönlő és folyton járókelő különbnél-különb viseletű népek vonják

érdekelhet leginkább, mert innen jöttek ki egy ezredévnél jóval előbb őseink.

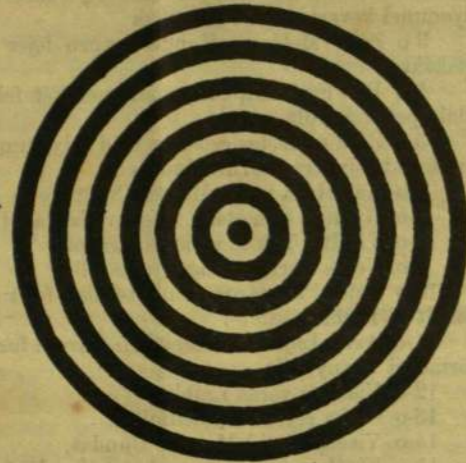
Orenburg bazárja, Menavoj dvor, az ázsiai kereskedelem rakodó helye, a legérdekesebb látni valók tára, a nyelvek valódi Babeltornya. Hallható itt Ázsiának minden nyelve, és milyen nyelvek, nagy ég! kiált föl Ujfalvyné. Minden alak a maga nyelvén igyekszik árucikkét kínálni a vevőnek, kinek legalább is Mezzofantinak kellene lenni, ha mindenik szaván elakarna okosodni. Itt a tatár hasszu kaftánját suroljuk a nagy tömegben, majd a kirgiz bőrbundája akaszt meg a tovább haladásban, amott a szárt hosszú khalatja, bozontos gyp-

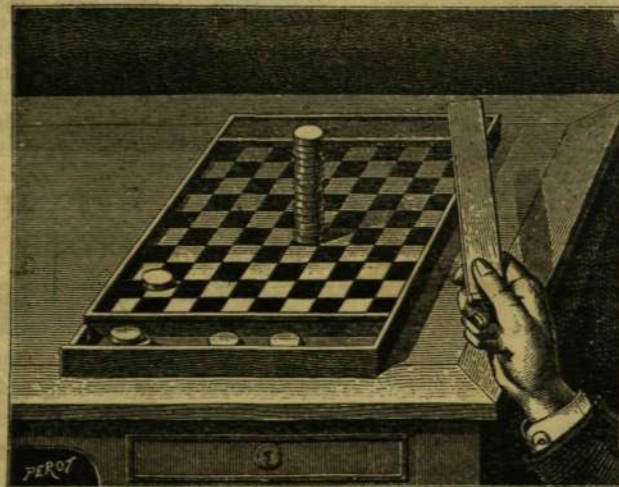
annak középső része kidobott, míg a felső rész egyenesen a sértetlenül maradt részre esett s mint-hogy ez szélesebb volt, abba egészen belé esett.

Annak kimutatására, hogy egy testnek a sulya ugy működik, mintha egyetlen egy pontban, az ugynevezett súlypontban lenne összesítve, igen szép kísérletet tehetünk két evővillával, melyeket egy dugóba szurunk belé. E dugót akármily kis helyen érintjük is valamely magában is mozgó tárgyra, p. o. egy kezünkben tartott palack szélére (2-ik ábra), vagy pedig egy foggpiszkáló hegyére is, nem fog leesni, hanem megáll. E kísérletet két tollal is megtehetjük villa helyett, s a jelenet mindenkor igen megkapó leendő.

Egy más tünemény a levegő nyomását mutatja. Tudvalevő, hogy a fizika azt tanítja, miszerint a levegő mindenfelé egyenlő nagyságu nyomást gyakorol, felülről lefelé, vagy alulról fölfelé. Hogyan mutassuk

6. Forgó mozgásba hozható karikák.

1. Egy közbülső követ ki lehet tűni, a nélkül, hogy az oszlop összedőljön.

2. Egyensúly-helyzet lilégő alapon.

3. A papírlappal elzárt pohárból nem folyhat ki egy esőpp viz sem.

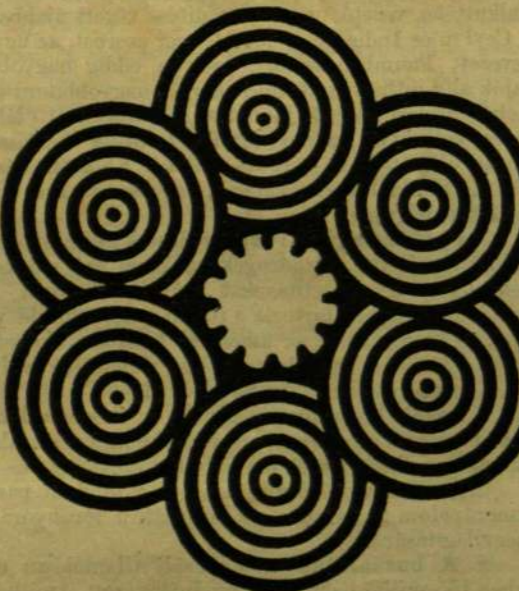
4. A kettő szelt jégdarab egyben marad.

5. A tojást át lehet fújni egyik pohárból a másikba.

ezt be kísérletileg? Igen egyszerűen. Vessünk egy poharat, s tele töltjük szinig vízzel, de úgy hogy külső széle meg ne nedvesedjék. Aztán vessünk egy papírlapot, s ráfektetjük a pohár tetejére, úgy hogy alatta ne maradjon levegő, s kezünket ráfektetve megfordítjuk a poharat. Némi gyakorlat után, kellő simasággal hajtva végbe az egészet, el fogjuk érni, hogy kezünket elvehetjük a papírról, a víz nem fog elfolyni. Mert a levegő fölfelé fogja nyomni a papírlapot, ugyanakkor, midőn a víz lefelé (3. ábra).

Az 4-ik ábrában lerajzolt kísérlet két elvet is mutat, azt t. i. hogy: a suly melege mehet által és hogy a meleget azonnal átveszi a hűvösebb környezet. Ha egy darab jeget úgy támasztunk alá, hogy csak a szélei érjenek oda a támasztáshoz, ellenben közepe nem, és vasdrót által valamely sulyt akasztunk rá: azt fogjuk észre venni, hogy a drót bizonyos idő múlva egészen átszeli a jeget. A rá gyakorolt hatás által ugyanis meleg támad, mely a jeget maga előtt mindenütt elolvasztja. De midőn a drót áthaladt a jegen, az az érdekes tünemény adja magát elő, hogy a jég nem válik kétfelé, hanem egy darabban

7. Forgó mozgásba hozható karikák.

marad, mintha mi sem történt volna. Ennek oka abban áll, hogy a mint a jég elolvad, a belőle származott víz azonnal meg is fagy. A jég lehüti, megfagyasztja, s az egész jégdarab egyben marad.

Nem érdektelen tünemény az sem, melyet 5-ik ábránk tüntet elő. Ha egy kis pohárba beléteszünk egy tojást, de úgy, hogy ne szoruljon benne, s erősen belefúvunk a pohárba: a tojás ki fog onnan lökenni. Némi gyakorlás által oda vihetjük, hogy a tojás egyenesen egy másik hasonló pohárba ugorjék bele.

Tissandier sok ilyen igazán meglepő dolgokat közöl, de melyeket jelenleg nem sorolhatunk fel mind. A helyett két más ábrát mutatunk be az olvasónak. Az 6-ik ábra központi fehér és fekete karikákat tüntet elő. Ha az olvasó kezébe veszi az újságpapírt, s kezével afféle körös mozgást végez, mint ahogy keze akkor járna, ha p. o. egy pohár

vizben a vizet örvényző mozgásba akarná hozni, vagy a minő mozgást a kéz egy kávédaráló forgatása alkalmával végez: akkor ily módon mozgatva egy ideig a papírt, s szemét felülről reá függesztve azt fogja észrevenni, hogy maga az ábra mintha kerékké idomulna szeméi előtt elkezd forogni. Még inkább látható ez a 7-ik ábránál, melyet hasonló módon kell mozgatni. Ennek mind a hat külső kereke elkezd forogni a belső körül. E kísérletnél a papírt elég gyorsan kell forgatni, s az ábrát fölülről lefelé szemlélni.

Ez a csalódás onnan származik, mert szemünkre egy-egy tárgy vagy alak csak bizonyos idő lefolyása alatt képes hatást gyakorolni s ez a hatás azután hosszabban megmarad. A szemben még benne van az ábra előbbi helyzetének képe, midőn a mozgás által már maga az ábra más helyzetbe jött, úgy hogy a kettőnek képe mintegy észrevétlenül egymásba folyik, s ha elég szabályos a mozgás, maga az alak látszik szünet nélkül változni.

Oh te boldog, kinek a jó Isten adott
Édes hitétársát, szerető magzatot,
A ki a világtól messze elvonulva
Élsz az ősi telken, másra nem szorulva,
Istennel, emberrel nem kell pörbe szállnod,
Napod edző munka, pihenés az álmod,
Ki az új esztendő új időnek nézed:
Boldog ember, oh be irigyellek téged!

Dehogy is felejtéd. Lecsukott pilládon
Ott pajkoskodik még a hajnali álom...
Kopogás. Zördítik az ajtó kilincsét,
Följedsz álmodból zavarodva: «Tessék!»
Jaj, a szobacizcus, ki a kávé hozza,
Foszló friss kalácsesal, duplán megczukrozza,
S úri módon kíván boldog új esztendőt,
— Pici kacsojába csuszass vagy öt pengőt.

Alighogy fölébredsz, mosolygó arc vár rád,
Szélid nő mondja el sok jó kívánságát;
Kicsike köszönet sok jó kívánságra,
Csókkal fizeted meg, azt is visszaadja.
És azután jönnek a gyerekek szépen,
Elakadva a kicsi a vers közepében,
Ott áll könyös szemmel, félrehúzott szájjal,
Ugy kell leessitni aranyos krajczárral.

Megzavart álmodat rá se érsz sajnálni,
Hallasz a pitarban nyugni, motoszkálni,
Végre nagysokára megnyílik az ajtó,
És belép hajlongva rajt' a levélhordó.
Piros papírosan újévi verseket,
Szóval is elmondja, hogy mit kíván neked,
S míg azon tündööl, mi a kívánatja,
Nagy vörös tenyerét már elhibéd tartja.

Jaj nekünk, jaj százaszor, a kik deres fövel
Nem ismerkedtünk meg még a főkötővel,
A nagyváros követ legényországba járunk,
Napjaink tünését egyedüln számoljuk.
Ninesen boldog fűszkünk, a hol hű pár várna,
Rideg nyoszolyánknak ninesen édes álma,
Köszvényes magánynyal biztat a jövendő,
— Jobb ha felejtsük, hogy ma van új esztendő.

Alig hogy ez elment, küldi a szomszédod
Szagos levélben az üdvözlő B. u. é. k.-ot,
Fényes libériás inas a ki hozza,
Úra kívánságát maga is megtoldja.
Hamar, menekülj meg egy pár szál bankótól,
S bujdosd el hazulról, árkon és bokron túl,
Mosoné, bérkocsis kapu alatt várnak,
S pinczér árát veszi a jó kívánságnak.

Hiába bujdosol, hasznát ugy se látod,
A sok jó kívánság üldöz, mint az átok;
A sok jó kívánság hej drága kívánság,
Zug tőle a fejed, sovány lesz a tárczád.
S mikor megpihenhetsz egy kicsikét végre,
Ugy érzed magadat, mint ki le van égve,
S bekanyarítod egy huszár-inádságba,
A boldog újévet a ki kitalálta.

Inczédi László.

VASÁRNAPI LEVÉL.

BUDAPEST LAKOSSÁGA.

MEGTÖRTÉNHEK, hogy isten tudta nélkül is pörög le néha egy levél a fűről; de egy jól szervezett rendőrségen az meg nem eshetik.

A fővárosi és vele kapcsolatosan az országos összehírás ugyancsak megegyengeti most a policzia utját.

«A beteg meghalt, de a hideglelése elmaradt; — a boncolás megmutatta, hogy a diagnózis alapos volt.» Ilyen eredménnyel is beéri az ars medica, ha ninesenek nagyobb sikerei.

A mi ujonnan szervezendő állami rendőrségünk is tudni fogja, melyik p. t. bankócsináló hol kujtorog, melyik t. cz. sikkasztó merre szaladt. Hanem hát azt el is kék fogni! De végre, a pénztáros ur bátran megszökhetett; egy krajczárig tudják mennyit emelt el magával. A halál nem bizonyít, csak az elmaradt lát és a bonczlelet. Nem szeretek vádaskodni, denuncziálni még kevésbé. De élek a gyanupörrel, hogy akad majd honatya nem egy, ki a boldog ünnepi szünidőt egy kis csöndes bujtogatásra fogja használni. Kapóra jött neki a czukor- s kávé-adó. Ha ez ki nem futná: ott a népszámlálási törvény, melynek széles alapon való fogamatosítása most járja épen. Igen alkalmas eszköz izgatni vele

a kormány ellen. Sőt már is tudok hazafit, a ki szélitben hirdeti, hogy ez az összehírás a leggyalázatosabb megsértése az egyéni szabadságnak. Hát birka az ember, hogy megszámlálják? S milyen megszegényítő rovatok vannak abban a legújabb hosszú levélben! Mi nyavalya örökös a családban? Mekkora mértékben győzi a munkát? Szabad idejét mivel tölti? stb. Hát gyónató a kormány? Nem az; de újból be akarja hozni a spiczli-rendszert. Akarja tudni: hány-szor káromkodik egy esztendőben a magyar ember, meg hogy hány-szor nevet? Ezek amolyan élvezeti cikkek s ezeket is adó alá kell foglalni.

Két vaskos kötet fekszik előttem: egyik sz. k. Pestvárosi statisztikai hivatalának negye-

MAGYARORSZÁG.

POLITIKAI, TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

A MÉRSÉKELT ELLENZÉK KÖZLÖNYE.

A „Magyarország” a mérsékelt ellenzék politikai irányát tüzi ki zászlójára.

Ezen politikának hivatása előkészíteni a reformokat, melyeket a közviszonyok fejlődése követel, bírálni és ellenőrizni a kormány intézkedéseit s gátul állani a politikai tévtanok, az elmérgesített szenvedélyek elhatalmasodásának.

A mérsékelt ellenzék az 1867-ki közjogi alapon áll, s ennek védelme képezi egyik fő feladatát — egyrészt a kormány politikájának kártékony hatása, másrészt a közjogi ellenzék támadásai ellen.

A jelenlegi kormány politikája, mely nem tud sikert felmutatni az államélet egyik ágában sem, s melynek romboló hatása a nemzet közérületében ép úgy tapasztalható, mint az állam összes intézményeiben: azt a téves felfogást terjeszti a nemzet jelentékeny részében, hogy a súlyos bajok kútforrása az 1867-ki kiegyezésben rejlik.

Elismerjük, hogy a közjogi alaptól nem szükségképp következik a helyes és üdvös politika. De tagadjuk s tiltakozunk azon felfogás ellen, hogy a közjogi alaptól a káros és rossz politika szükségképp következik. A közjogi alap megadja föltételét s lehetőségét a magyar nemzet életérékei megvalósítására s a magyar állam megszilárdítására irányzott politikának, melynek célja nem lehet más mint az, hogy Magyarország ne csak jogilag, de tényleg is egyenrangú tényező legyen az osztrák-magyar monarchiában e monarchia másik felével; és az érintett téves felfogás annál veszélyesebb, mert a kormány, mely erre állásánál fogva leginkább hivatva volna, nem képes a közjogi alapot igazolni; a közjogi ellenzék pedig, midőn a közjogi alapot megtámadja, veszélyezteti a nemzet azon biztos előnyeit is, melyek ez alapon elérhetőek.

Ezért állott elő immens szükségse annak, hogy a közjogi alap igazoltassék s oly politika inauguráltassék, mely a közjogi alapot védve, fentartsa a nemzet legfőbb érdekeinek kielégítésére irányzott politika lehetőségét s föltételét, de egyuttal kivonja belőle a szigorú követelményeket s komoly, tervszerű munkával valósítsa meg mindazt, a mi ezen az alapon megvalósítható.

A jelenlegi kormány, mely nem bír a kezdeményezés képességével, mert határozott politikai irányt nem képvisel; mely szelleménél, minőségénél fogva nem alkalmas megküzdeni az általa válságossá tett helyzet feladataival s ma már nem politikai célokért, hanem csupán saját fentartásáért küzd, ez által elvesztette füg-

A „Magyarország” szerkesztőségében a legkitűnőbb politikai erők egyesülnek. Gondoskodva van, hogy a mérsékelt ellenzék országgyűlési szónoklatai ne vegyék el a tért a rendes rovatoktól, hanem mindenkor a lap mellékleteiben jelenjenek meg. A szerkesztőség nagy súlyt fektet a gazdasági rovatra, a távirati értesítésekre, tárczákra és a főváros és a vidék érdekeire. A lap a kettős ünnepek második napját kivéve minden nap reggel jelenik meg.

A „Magyarország” előfizetési ára Budapesten vagy a vidéken: egész évre 20 frt, félévre 10 frt, negyedévre 5 frt, egy hóra 1 frt 80 kr.

Az előfizetési pénzek a Franklin-Társulat kiadóhivatalába küldendők be, legcélszerűbben posta-utalványok alakjában.

getlenségét s minden tényezőtől függőnek érzi magát, melytől hatalmi érdekeinek biztosítását remélheti. E küzdelem eltompította benne az érzéket a létező bajok iránt s működésében nem ismer más szempontot a hatalmi érdeknél. Az oly kormány, mely csak attól fél, a mi bukását okozhatja, az olyan kormány semmitől sem fél, a mi létezését meghosszabbíthatja.

A kormány ez eljárásának szükségképi következményei nem maradhattak el s érezhetőek az államélet összes viszonyaiban.

A kormány e függésében és iránytalanságában nem képviselheti a nemzet tekintélyét és méltóságát, nem érvényesíthette hathatósan jogait és érdekeit. Nem volt képes rendezni az állam pénzügyi viszonyait, s nem tud módot találni a kibontakozásra. Nem volt képes megteremteni a közgazdasági fejlődés feltételeit, előmozdítani a földmívelés, ipar és kereskedelem érdekeit, az állam nagy igényeinek megfelelőleg emelni az anyagi jólétet. Nem volt képes tovább fejleszteni az 1869-ki törvényhozás által az igazságszolgáltatás terén megkezdett reformokat, de sőt retrograd irányzatával megtámadta a Deák-pártnak az igazságszolgáltatás terén kivívott szabadelvű szellemű vívmányait. Nem volt képes a köz-igazgatás terén meghonosítani a rendet, a jogbiztosságot, nem tudta megóvni a hatóságok erkölcsi jellegét, s e helyett nagyra engedte nőni a rendetlenséget, a zavart, az önkényt, előmozdította a nepotismus és corruptió terjedését. A kormány eljárásában mindennél feltalálható a közös jellemző vonás: a gyengeség és tervtelenség; mindenütt constatálható ennek szükségképi következménye: a kormány tekintélyének súlyedése, a magyar államhoz való ragaszkodásnak s a benne vetett bizalomnak megrendülése.

Ez az állapot szükségképp komoly aggodalmakat ébreszt minden igaz hazafi kebelében. És soha sem volt nagyobb mértékben érezhető szüksége egy oly párt alakulásának, mely a fentebbi szempontokat tüzi ki irányadókul s mely a nemzetű célok kivívására a közjogi alapon képességgel és szilárd akarral bírjon.

A képviselőházban megkezdődött e célra a tömörülés. S nekünk mint lapnak hivatásunk és törekvésünk az, hogy közremunkáljunk, miszerint magában a nemzetben is öntudatra és tettere ébredjenek mindazok, a kiket úgy az erkölcsi függetlenség, mint a politikai belátás és intelligencia nemcsak hivatnak, de mintegy kijelölnek arra, hogy e nemes harcban a győzelem tényezőivé legyenek.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre ... 6 *
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt 1 félévre ... 4 *
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt 1 félévre ... 3 *
 Külföldi előfizetésekre a postai postaköltséggel megfizetendő a titkár által.

2-ik szám 1881. BUDAPEST, JANUÁR 9. XXVIII. évfolyam.

MARTINOVICS.

A VASÁRNAPI UJSÁG 1869-ki évfolyama terjedelmes közleményeket adott a budai vérdelmes közleményekről. Martinovics és társai némely életrajzi adatain kívül ismertette volt ott a titkos szövetség szervezete, céljai, a megindított pör egyes részletei, a kivégzések stb. Forrásul szolgált e közleményekhez a „Majestáts-Process in Ungarn” című 1800-ban Lipcsében megjelent örirat, Szirmay Antal udvari tanácsosnak „Historia Jacobinorum in Hungaria” című 1809-ben megjelent emlékirata, Kazinczy Ferencnek erre tett megjegyzései, ugyancsak Kazinczynek bujai fogságában írott naplója, és végre egykoru lapok közleményei.

Az adatoknak mind e bő forrásai mellett is a közlemény hézagos és történelmünknek e gyászos epizódja nagy részben homályban maradt. A leghitelesebb forrás, a hivatalos iratok, el voltak vonva a történetírői kutatás köréből. A bécsi udvar a titok leplebe burkolta az egész eseményt; a vizsgálati és pöriratokat a legrejtettebb levéltárakban helyezte el s mindazokat, kik mint részesei vagy beavatottak, tudomással bírtak a dolgról, hallgatásra kötelezte.

A bécsi udvarnak nagy érdekében állhatott e titkolódzás. A hivatalos adatok kiderítették volna nem csak azt, mily törvényellenes eljárást követtek az „összeesküvők” ellen, kivált Német János köztárhoz, a kir. ügyek gonoszlelkű igazgatója, de azt is, hogy a kivégzettek ártatlanul haltak meg; a mi nekik bűnül rovatott, az őket a mai kor itéletében magasra emeli, sőt magasra emelte volna saját koruk is, ha II. Lipót, kinek bátorítására, sőt egyenes megbízásából tették, a mit tettek, meg nem hal s Ferencben-oly uralkodó nem követi trónján, ki elödjének egyenes ellentéte volt. Ha Lipót életben marad, Martinovics a legnagyobb valószínűség szerint a monarchia első államférfia lenedett, mint volt Kaunitz, Gentz és később Metternich. Így hóhérbárd alatt kellett elvesznie.

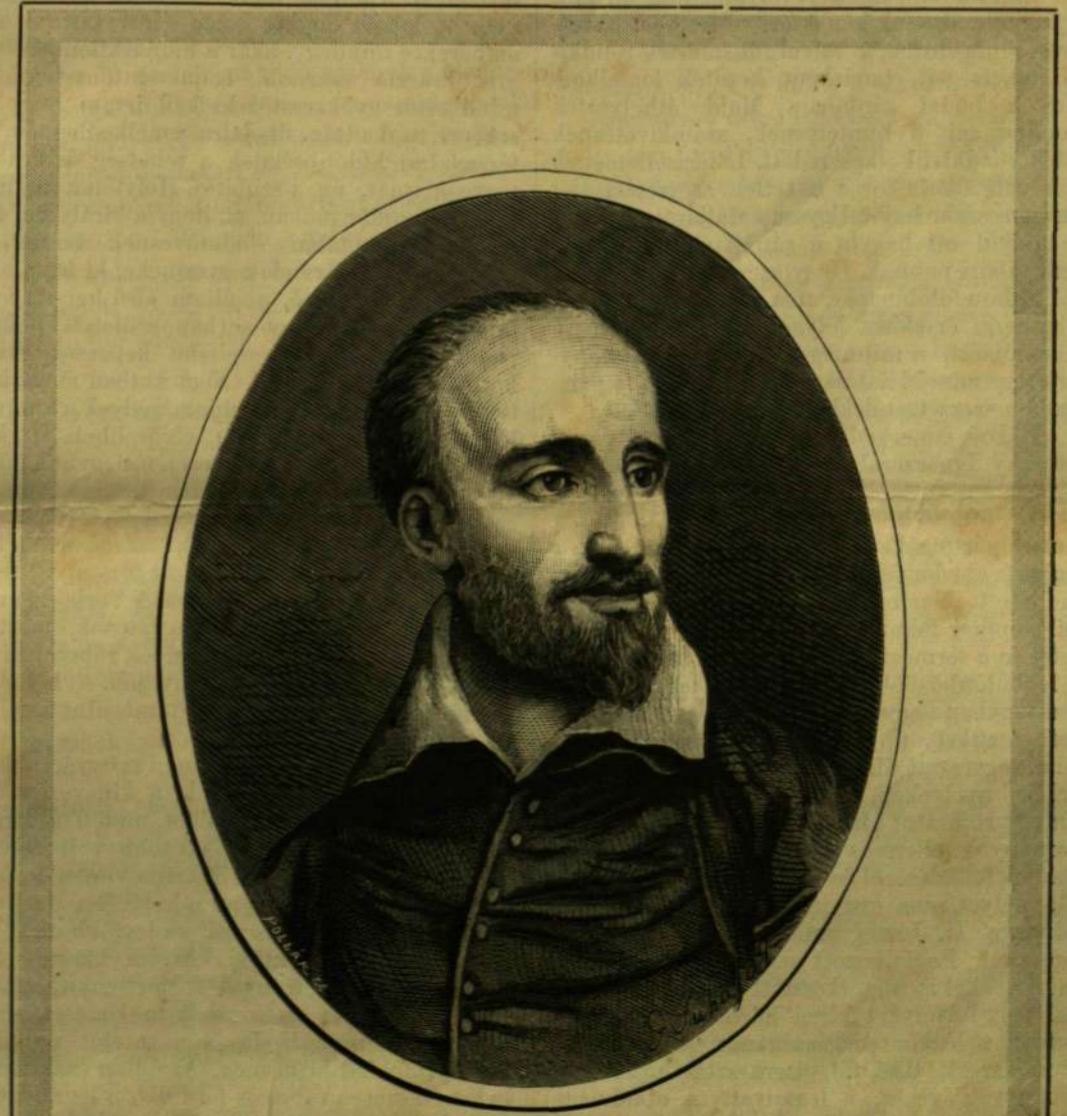
A homályt, mely a „magyar jakobinusok” szomorú történetét közel egy századon át borította, hivatott kézzel sikerült eloszlatni kitűnő történelmünknek, a magyar tud. társaság főtisztjainak, Fraknoi Vilmosnak. Noha ő, mint pápi ember, félreismerhetetlen ellenszenvvel ítéli meg Martinovicsot, ki mint pap csakugyan nem is tartozott a kánoni jog papi eszményei

közé: de a Fraknoi által napvilágra hozott és dícséretes tárgyilagossággal közölt adatok nem csak azt teszik lehetővé, hogy a konspirátorok titkos szövetségének valóságos lényegét világosan láthassuk, hanem azt is, hogy Martinovics jelleme felől is kellő ítéletet formálhasson magának az olvasó, mely ítélet pedig sokban lesz eltérő a jeles történetírőétől.

Fraknoi ezek után folytatni kezdte kutatásait s kiterjesztte figyelmét az egész Martinovics-féle összeesküvésre. Fölhasználta az udv. kancellária és a helytartótanács ügyiratait, a kir. kúria levéltárában őrzött könyveit és iratait a muzeum könyvtárába kerültek, melyeknek átvizsgálásakor kivált Martinovics levelei voltak

magokra figyelmét s arra ösztönözték, hogy megírja élettörténetét. Meg is írta a „Századok”-ban s műve feltűnést, de egyuttal ellentmondást is keltett s még Kossuth Lajos is irt egy nyílt levelet, melyben egyenesen „psychologiai lehetetlenségnek” mondja, hogy Martinovics oly jellemű ember volt, minőnek Fraknoi bemutatja.

Fraknoi ezek után folytatni kezdte kutatásait s kiterjesztte figyelmét az egész Martinovics-féle összeesküvésre. Fölhasználta az udv. kancellária és a helytartótanács ügyiratait, a kir. kúria levéltárában őrzött könyveit és iratait a muzeum könyvtárába kerültek, melyeknek átvizsgálásakor kivált Martinovics levelei voltak

MARTINOVICS. — EGYKORU KÉP UTÁN.

Minden családnak nélkülözhetlen a délmagyarországi tápláló és egészségi kávé.

Mint legjobb szor elismerve minden gyengének, valamint hosszas betegségek után felállóképességét, szellemi felújítását, kivált pedig gyermekeknek, gyöngy, kiserpedés, hasmenés, sárga és idegesség ellen; egyébként mint kitűnő gyomoroszor és pedig gyomorajkák valamint torokgyógyász (Diphtheria) mint kitűnő préservatív gyógyszer ajánlatát. Egy csomag 4/5 90 kr., kis csomag 50 kr.

Dr. Fáykiss

szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg használati utaváltással 75 kr.
 szepesi kárpát-növény-cukorkák egy skatulya használati utaváltással 35 kr.
 szepesi kárpát-növény-tea egy csomag használati utaváltással 50 kr., kis csomag 25.

Mell-és tüdőbetegeknek?

Tíz év óta a legjobb sikerrel használták és ajánlatuk: köhögés, hurut, rekedtség, köh-hurut (szamárhurut), náthás (influenza), székellágyulás, lélekzet bajok, ondatlanulás, kifogott torokgyulladás, tüdőgyulladás és egyéb lényeges és gyógyító betegségekben. Valódi minőségben kaphatók magánál a készítőnél Fáykiss József, gyógyszerésznél Károly-utca 12. sz., Thal-udvar és Soltz, kereskedőnél, Elekcsy L., Erzsébet-út 1. sz. Kochmeister Frigyes stóráinál, és legjobb magyarországi gyógyszerárban.

Cs. k. kizáról. szab. újonnan javított RUGANYOS SÉRVKÖTŐK.

A legújabb találmány a Hogand, amerikai tudor után újonnan javított ruganyos sérvkötő Politzertől, ép ugy arak, valamint nők és gyermekek számára; rugók nélkül, tiszta gummiból művészielleg szerkesztve, s azon cséjja van, hogy még a legidültsebb sérveket is a legrövidebb idő alatt egyforma helyzetbe hozza, és ép ugy nappal, a legfárasztóbb munka, vagy sok járkálás mellett, mint szintén éjjel alvásnál is használható, anélkül, hogy a sérvtben szenvedő hivatásában a legkevésbé is akadályozva lenne. Nagy haszonnal jár, ha éjjel át is a testen marad, miután ekkor kiválóan jó és kellemes nyomást eszközből a szenvedő részekre.

Arak: egyszerű 6-7 frt; kettős 10-15 frt; gyermekeknek felével olcsóbban.

Nagy raktár angol és francia acél sérvkötőkből, suspensoriumokból, szőve, gummiból, valamint szarvaslőről is. A szarvaslőről és gummi suspensoriumoknak az a céljuk, hogy a sérveket meggyógyítsák. — Méhcseneket, légyfárkát, agybetéket, hompaizom-erzvények, övkészülékek, gummi harisnyák és minden gummiaru-cikket. — Sérvkötőknél megjelölendő, ha jobb, vagy bal felől vagy kettős legyen-e, vagy szintén a derék bősége is.

Megrendeléseket utavált mellett posta fordultával eszközből 6167 Politzer Mór Budapest, Erzsébet-utca 12. sz. Csalás. kir. letelekítésztő, Harris-bazar (körönd); bejárati koronaherceg-utca 8. V. Csomagolás, léda és szállító-levél 50 kr. irakcsimattat; postadíj 6 kilió 35 kr.

Elveszett

A szászokra ment ősszel, melyet, bizonyos bécsi szövegű hirdetéseknek hiteles adata, hasznából a külföldre küldik. Különösen a britániai-csúzt szövegűben hamisítottak, és költészetgűnknek tartjuk, hogy e körülményre figyelmeztessünk.

Azon helyzetben vagyunk, miszerint egy készletet, 52 darab valódi tömör britanni-csúzt tárgyból, a valódi érték negyed részén adjunk, és pedig:

- 6 db. asztali kés, angol acél pengével.
- 6 „ villa, tömör, egy darabból.
- 6 „ evőkanál, „ „ „
- 6 „ kávékanál, „ „ „
- 1 „ levesmerő, „ „ „
- 1 „ tejszűrő, „ „ „
- 6 „ kenyérgátó, ezüst hasonló alakban.
- 6 „ tálca (vagy poharaknak).
- 6 „ cinkkorlátok.
- 3 „ tojásfogó: legújabb alakban.
- 2 „ asztali vagy kézi gyertyatartó.
- 1 „ ormkor vagy bors-háló.
- 1 „ téscsüő.
- 1 „ hamutartó.

Mind az 52 db. együtt csupán 7 frt. 90 kérért.

Mint a készlet tartásáig az ősszel beküldése vagy utánval mellől pontosan a felajánlásra.

Britannia-csúzt-ügynökség, Budapest.
 Harris-bazar (körönd); bejárati koronaherceg-utca 8. V. Csomagolás, léda és szállító-levél 50 kr. irakcsimattat; postadíj 6 kilió 35 kr.